

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Bc. Jakub Zlínský

Problém Palestiny v kontextu konfliktu na Blízkém východě

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. David Hampl, Ph.D.

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 18. 4. 2017

Děkuji Mgr. Davidu Hamplovi, Ph.D., za odborné vedení mé diplomové práce. Především děkuji za rady a připomínky, které mi poskytl při její tvorbě. Děkuji také za jeho čas a trpělivost při konzultacích.

Obsah

ÚVOD	6
1 Teorie konfliktu	8
1.1 Vymezení pojmu konflikt	8
1.2 Typologie konfliktů a typy násilí	9
1.2.1 Etnický konflikt.....	10
1.3 Dynamika a intenzita konfliktu v mezinárodních vztazích	10
1.4 Teorie ozbrojených konfliktů a válek	12
1.5 Centra pro výzkum a řešení konfliktů.....	14
1.6 Organizace spojených národů	17
1.6.1 Hlavní orgány OSN.....	17
1.6.2 Mírové mise OSN	18
2 Politicko-geografická charakteristika	20
2.1 Poloha.....	20
2.2 Obyvatelstvo	20
2.3 Hospodářství	21
2.4 Politická situace	22
3 Historické souvislosti	24
3.1 Historie Blízkého východu.....	24
3.2 Počátek šíření islámu	26
3.3 Období křížových výprav.....	27
3.4 Nadvláda Osmanů.....	28
3.5 Počátek konfliktu mezi Židy a Araby	30
3.6 Sionismus	31
3.7 Britský mandát Palestina.....	31
3.7.1 Arabská revoluce.....	33
3.8 Situace během 2. světové války	34
4 Izraelsko-palestinský konflikt	36
4.1 Rozdělení palestinského území	36
4.1.2 Vznik samostatného státu Izrael.....	37
4.2 První arabsko-izraelská válka	37
4.3 Suezská krize.....	39
4.4 Organizace pro osvobození Palestiny	40
4.5 Šestidenní válka	41

4.6 Jomkipurská válka.....	42
5 Palestina na cestě k suverénní státnosti	44
5.1 Camp David	44
5.2 Libanonské bojiště	45
5.3 První intifáda.....	45
5.4 Mírové procesy	46
5.5 Budování palestinských institucí.....	47
5.6 Situace na přelomu tisíciletí.....	47
5.6.1 Druhá intifáda.....	48
6 Současná situace v Palestině	50
6.1 Politické změny	50
6.2 Nekončící konflikt.....	51
6.3 Palestina a Evropská unie.....	52
6.3.1 Finanční podpora Palestiny	53
6.3.2 Postoj Evropské unie k izraelsko-palestinskému konfliktu.....	54
6.4 Česká republika a izraelsko-palestinský konflikt.....	54
6.4.1 Česká republika a Palestina.....	55
6.5 Mezinárodní uznání Palestiny	55
7 Pedagogická aplikace	58
7.1 Rámcový vzdělávací program pro gymnázia	58
7.1.1 Klíčové kompetence.....	58
7.1.2 Průřezové témata	59
7.2 Aplikace do výuky	60
ZÁVĚR	61
Prameny a literatura	63
Elektronické zdroje.....	65
Seznam použitých zkratek.....	67
Seznam příloh	
ANOTACE	

ÚVOD

Hlavním cílem této diplomové práce je charakterizovat pozici Palestiny v rámci dlouhodobého konfliktu na Blízkém východě. Tohoto cíle bude postupně dosaženo prostřednictvím jednotlivých dílčích cílů, ve kterých se zaměříme na důležité historické souvislosti, izraelsko-palestinský konflikt, snahy vytvořit samostatný palestinský stát a na současnou situaci v Palestině. K naplnění hlavního cíle budeme využívat především metodu analýzy a metodu diachronní komparace.

Celá práce je rozdělena celkem do sedmi hlavních kapitol. První kapitola bude věnovaná teoretickému vymezení pojmu konflikt. Zaměříme se především na typologii konfliktů a na jejich průběh. Charakterizován zde bude také etnický konflikt, který je pro tuto práci důležitý. Zabývat se budeme i centry pro výzkum a řešení konfliktů a Organizací spojených národů, která s problematikou konfliktů úzce souvisí.

Obsahem druhé kapitoly bude politicko-geografická charakteristika Palestiny. Budou zde uvedeny informace o její poloze, obyvatelstvu, hospodářství a politické situaci.

Ve třetí kapitole se zaměříme na významné historické události, které se odehrály v oblasti Blízkého východu a předcházely tak vypuknutí izraelsko-palestinského konfliktu. Zabývat se budeme nadvládou jednotlivých mocností nad tímto územím a vývojem vzájemných vztahů mezi tamním obyvatelstvem.

Čtvrtá kapitola charakterizuje vývoj a důležité okamžiky izraelsko-palestinského konfliktu v průběhu 20. století. Zaměříme se na rozdělení palestinského území a na vznik státu Izrael. Věnovat se budeme také nejvýznamnějším násilným konfliktům z tohoto období, kterými byly První arabsko-izraelská válka, Suezská krize, Šestidenní válka a Jomkipurská válka.

Analýza významných událostí, které měly vést k vytvoření samostatného palestinského státu, bude obsahem páté kapitoly této práce. Charakterizujeme zde také důležité okamžiky z mírových jednání mezi Izraelem a Palestinou.

Současnou situaci v Palestině se bude věnovat šestá kapitola. Zaměříme se v ní na palestinskou politickou situaci v 21. století a na vzájemné vztahy s Evropskou unií.

Kapitola se bude také zabývat postojem České republiky k izraelsko-palestinskému konfliktu a k samotné Palestině.

Sedmá kapitola bude obsahovat aplikaci tohoto tématu do pedagogické praxe. Téma zde zařadíme do vzdělávací oblasti a oborů v Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia. Zabývat se budeme také jeho uplatněním při rozvoji klíčových kompetencí a možným využitím v průřezových tématech.

Problematikou konfliktů se zabývá celá řada autorů. V této diplomové práci využijeme např. publikaci *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích* od autorky Šárky Waisové a dále pak také díla od autorů Jiřího Tomeše a Oskara Krejčího. Při analýze palestinské problematiky pro nás budou důležité publikace Marka Čejky, Ivana Brože a Kirsten Schulze.

1 Teorie konfliktu

Obsahem první kapitoly této práce bude nejprve teoretické vymezení pojmu konflikt. Uvedeme si příklady typologií konfliktů a také typů násilí, které jsou s touto problematikou úzce propojeny. Dále se budeme věnovat dynamice konfliktu v mezinárodních vztazích. Následující část této kapitoly bude obsahovat příklady teorií ozbrojených konfliktů a válek. Zabývat se budeme také hlavními centry pro výzkum a řešení konfliktů. V neposlední řadě se zaměříme na fungování významného mezinárodního uskupení usilujícího o mír na Zemi a to na Organizaci spojených národů.

1.1 Vymezení pojmu konflikt

Pojem konflikt je spojen s lidskou společností již od jejího vzniku. Samozřejmě nemůžeme srovnávat průběh a podobu konfliktů například v době antického Řecka se současnou podobou konfliktů ve světě. Hlavními důvody jsou především vývoj lidské společnosti, uspořádání dnešního světa a obrovský technologický pokrok, který lidstvo zažívá od počátku 20. století až do současnosti. S ohledem na tyto skutečnosti by mělo vypuknutí ozbrojeného mezinárodního konfliktu v dnešní době dalekosáhlejší důsledky jak pro množství obětí mezi civilisty, tak pro celkové ovlivnění podmínek života na naší planetě.

U problematiky konfliktů existuje velké množství odlišných způsobů zkoumání jejich jednotlivých aspektů. Jednoznačně definovat pojem konflikt je proto obtížné. Při definování konfliktu se nabízí mnoho otázek. Každý konflikt by však měl obsahovat čtyři základní složky:

- aktéry
- jednání
- neslučitelné zájmy
- snahu své zájmy prosadit¹

„Kombinujeme-li zmíněné čtyři charakteristiky, můžeme definovat konflikt jako sociální situaci, kdy v tomtéž okamžiku minimálně dva aktéři usilují o získání téhož statku – tohoto statku není dostatek, aby uspokojil poptávku obou (všech) aktérů.“²

¹WAISOVÁ, Šárka. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. vyd. 1. Praha: Portál, 2005, s. 35

²Tamtéž s. 35

1.2 Typologie konfliktů a typy násilí

Konflikty můžeme rozdělit podle mnoha různých faktorů. V této kapitole se zaměříme na jejich základní rozdělení. První možný způsob je dělení konfliktů na mezinárodní a vnitrostátní. Aktéry mezinárodních konfliktů jsou většinou jednotlivé státy. Tyto situace se odehrávají v mezinárodním systému, který určuje pravidla a ovlivňuje průběh vyjednávání v těchto konfliktech. Vnitrostátní konflikty se naopak odehrávají uvnitř jednotlivých států. Důvodem jejich vzniku bývá vytvoření opoziční skupiny, která se staví proti fungování aktuální vlády. Hlavní důvod vzniku vnitrostátního konfliktu se musí vztahovat ke státu, nebo státní moci. Reálně existuje však možnost, že z původně vnitrostátního konfliktu vznikne konflikt mezinárodní. Konflikty můžeme dále také rozdělit podle prostředků, které byly využity v jejich průběhu. Konflikty se pak dělí na nenásilné a násilné. Podle druhu zájmů a vytyčených cílů aktérů konfliktu rozlišujeme v mezinárodních vztazích ještě tzv. teritoriální konflikty, mocensko-politické, ideologické a ekonomické konflikty.³

Když se mluví o problematice násilí, bývá často zmiňováno jméno Johana Galtunga. Jeho teorie tzv. strukturálního násilí rozlišuje tři základní typy možného politického násilí. V prvním případě se jedná o přímé násilí. Tento typ je charakteristický tím, že se jedná o ozbrojený konflikt, ve kterém se obě strany znají. Nepatří sem však pouze jenom války, ale také popravky, mučení, etnické čistky a situace, kdy se i pouze jeden člověk dopouští násilí na druhém jedinci. Druhým typem násilí, který Galtung rozlišuje, je násilí strukturální. Zde je typické omezování možného rozvoje jedinců politickými a ekonomickými prostředky. V dané společnosti se uplatňuje nerovný přístup a nárok lidí např. ke zdravotní péči, ke vzdělání, k informacím a právní ochraně. Na rozdíl od prvního typu zde nelze protivníka označit přímo. Za protivníka se v takových případech označuje daný systém. Posledním typem je kulturní násilí. Tento způsob násilí není jasně definovatelný. Jeho příkladem však může být myšlenka tzv. árijské rasy, která prosazovala rasovou a také kulturní nadřazenost. Typickými projevy jsou pak všechny prostředky, které podporují tuto myšlenku, např. vlajky, plakáty, proslovy a písně.⁴

³WAISOVÁ, Šárka. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. vyd. 1. Praha: Portál, 2005, s. 37-40

⁴ŠMÍD, Tomáš, ed. a VAŽURA, Vladimír, ed. *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007. s. 39-41

1.2.1 Etnický konflikt

Etnický konflikt je velmi často používané spojení. Důležité je však vědět, v jakých případech toto označení můžeme využít. Pojetí pojmu etnický prošlo v průběhu historie dlouhým vývojem a v současné moderní vědě má velmi široký význam. Slovním spojením etnická skupina můžeme tak označit např. domorodé kmeny, skupiny přistěhovalců, nebo přehlíženou společenskou vrstvu. Z důvodu nekonkrétnosti tohoto označení byl zaveden nový pojem etnikum, který navrhl sociolog Pierre van den Berghe. Dle něj bylo etnikum „*skupina se společným původem, spjatá sociálně příbuzenskými sňatky a prostorově teritoriem.*“⁵ Toto úzké vymezení následně rozšířil A. D. Smith, který u pojmu etnikum vymezil šest základních znaků. Jednalo se o společné jméno, původ, dějiny, osobitou kulturu, spojitost s daným územím a vzájemný pocit solidarity. Přesné a jednoznačné vymezení je však obtížné. Žádné z těchto vysvětlení pojmu etnikum tak není všeobecně přijímáno. V případě popisu etnického konfliktu jsou za nejčastější příčiny vzniku považovány např. snahy o zabránění stejného území, zisk financí, přístup ke zdravotní péči, vzdělání či práci. Důležitým znakem etnického konfliktu je, že role jednotlivce je potlačena do pozadí. Každý účastník konfliktu je tak posuzován jen podle své etnické příslušnosti. Tento typ konfliktu se výrazně dotýká tématu této práce. Dlouhodobý spor o území mezi Palestinou a Izraelem je totiž typickým příkladem etnického konfliktu.⁶

1.3 Dynamika a intenzita konfliktu v mezinárodních vztazích

Konflikty v mezinárodních vztazích procházejí různými stupni a stádii intenzity. Z výše uvedené definice vyplývá, že konflikt je sociální vztah, který je tvořen nejméně dvěma aktéry. V průběhu konfliktu jeho účastníci mění své chování a jednání s ohledem na své požadavky a cíle, což také vede ke změně jejich sociálního vztahu. Tato postupná změna vztahů je považována za základní faktor možného řešení konfliktní situace. V dalším průběhu této kapitoly se zaměříme na jednotlivá stadia stupňů intenzity konfliktu, za jejichž základní rozdělení je považováno:

- latentní konflikt
- manifestace konfliktu
- eskalace konfliktu

⁵TESAŘ, Filip. *Etnické konflikty*. vyd. 1. Praha: Portál, 2007. s. 19

⁶Tamtéž s. 19-27

- mrtvý bod konfliktu
- deescalace konfliktu
- řešení konfliktu
- postkonfliktní urovnávání vztahů⁷

Konflikt byl a je součástí každé společnosti, ve které najdeme dvě strany usilující o prosazení svých zájmů, které jsou však neslučitelné. Latentní konflikt znamená, že si tento problém obě strany uvědomují, ale žádná ze stran otevřeně nevystoupila proti té druhé. Tato situace bývá také označována jako fáze nestabilního míru. K řešení takových situací se využívá především mnohoúrovňová diplomacie a celkové prohlubování komunikace v mnoha oblastech. V případě, že tyto postupy selžou a jedna strana veřejně projeví snahu své zájmy chránit, postoupil konflikt do fáze manifestace. Tato fáze předchází eskalaci neboli vyhocení konfliktu. V tomto případě se k řešení využívá preventivní diplomacie.⁸

V průběhu fáze eskalace dochází k přetváření vztahů mezi účastníky konfliktu na základě jejich prohlášení a konání. V této části nechce žádná ze stran ustoupit ze svých požadavků a snaží se najít pomoc u možných dalších účastníků sporu. Průběh fáze eskalace konfliktu ovlivňuje řada faktorů např. (například) schopnost komunikace, předmět sporu, síla účastníků sporu, možné zisky a rizika účastníků. K vyhocení sporu může v této části přispět vznik spojeneckých aliancí, vytváření nových požadavků jednotlivých stran, nedokonalá komunikace nebo nutnost navýšení výdajů pro ozbrojené složky. V případě snahy o ukončení konfliktu ve fázi eskalace je nutné přijít s možným řešením ihned v rané fázi eskalace, než konflikt dospěje do další fáze, a to do tzv. (takzvaného) mrtvého bodu. Eskalace konfliktů se pak také dělí do čtyř samostatných fází:

1. diskuze
2. polarizace
3. izolace
4. destrukce⁹

⁷WAISOVÁ, Šárka. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. vyd. 1. Praha: Portál, 2005, s. 49

⁸Tamtéž s. 50

⁹Tamtéž s. 51

Tyto fáze se od sebe odlišují především komunikací, jednáním, vnímáním daného konfliktu a také využívanou strategií. Pro diskuzi je typické, že se zde ještě neobjevuje nepřátelské chování. Obě strany mezi sebou bezproblémově komunikují a hlavním nástrojem řešení bývá právě vyjednávání. Polarizace se vyznačuje tím, že klesá vzájemný respekt i důvěra mezi účastníky. Nedochozí však ještě k násilnému jednání a k řešení dané situace se využívá především soudní cesta. Nepřátelské jednání a snahy různými způsoby ohrozit a zastrašit protivníka jsou typické pro třetí fázi eskalace. Důležitým znakem je zde také to, že obě strany mobilizují své ozbrojené síly a v případě nutnosti jsou rozhodnuty začít ozbrojený konflikt. Může docházet k občasným ozbrojeným střetům s cílem demonstrovat svou vojenskou sílu a připravenost. Poslední fáze eskalace má za cíl porazit nebo přímo zničit protivníka. Probíhá zde většinou snaha také rozšířit oblasti sporu o další témata a obě strany se snaží hledat a zapojit do konfliktu možné spojence. Komunikace v této fázi probíhá pouze na úrovni vojenských střetů.¹⁰

Klíčovým stádiem pro začátek hledání možného řešení konfliktu je tzv. jeho mrtvý bod. V této situaci nedokáže ani jeden z protivníků prosadit silou své požadavky a zvítězit. Tato situace tak většinou vede k další fázi, a to k deeskalaci konfliktu. Typická je pro ni postupná proměna zneprátelených vztahů a snižování nároků. Obnovena bývá také komunikace a opětovně jsou navázány diplomatické vztahy. Častý faktor, který přispívá k deeskalaci konfliktu, je také vstup třetí neutrální strany. V případě příznivého vývoje pak již následuje hledání řešení daného konfliktu. Možných řešení je velké množství, vždy závisí na konkrétních zvláštностech, podmínkách a příčinách dané konfliktní situace. Budování stabilního míru je hlavním cílem posledního stádia konfliktu, které se nazývá postkonfliktní urovnávání vztahů. V této situaci dochází hlavně k obnovení komunikačních, ekonomických, kulturních a diplomatických vztahů.¹¹

1.4 Teorie ozbrojených konfliktů a válek

Teoretických prací s tématem ozbrojených konfliktů a válek existuje velké množství. Odborníci se v nich snaží zaměřit na mnoho oblastí, které s touto problematikou souvisí, jako např. příčiny vzniku, průběh, organizace a jejich možné řešení. Zabývají se také kulturními, historickými, ekonomickými, geografickými,

¹⁰WAISOVÁ, Šárka. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. vyd. 1. Praha: Portál, 2005, s. 52-53

¹¹Tamtéž s. 53-58

právními nebo politickými aspekty těchto situací. Teorii, která by však měla univerzální platnost a byla přijata širokou veřejností, jako jediná správná, doposud nenajdeme.¹²

Problematikou konfliktů se zabýval již Platón, který tvrdil, že již z přirozenosti je neustále v tzv. nevyhlášené válce proti všem v okolí každá společnost nebo stát. Na Platónovu přirozenost navázal dále také Hobbes. Ten spatřoval přirozený stav společnosti jako válku všech proti všem. Tvrdil, že „*lidské chování je ovládáno nikoli racionality, ale touhami a vášněmi, přičemž základními motivy konfliktů jsou touha po bohatství, moci, prestiži a slávě.*“¹³ Důležité je, že podle Hobbse jsou tyto motivy ve společnosti všudypřítomné. Tomeš ve své práci také připomíná dílo *O válce*, které pochází z první poloviny 19. století a jehož autorem je Karl von Clausewitz. Ten se ve svém díle zabývá možnostmi a způsoby vedení válek. Známe je pak jeho tvrzení, že „*válka je pokračováním politiky jinými prostředky*“. Na tuto myšlenku navazoval také filosof Foucault. Ten souhlasil s tím, že válka je dlouhodobý stav, který postupně získává různé podoby v závislosti na stavu aktuálního politického soupeření hlavních aktérů.¹⁴

Jednou z teorií zabývající se touto problematikou je i informační teorie. Ta spatřuje hlavní příčinu vzniku konfliktů kvůli určitému nepochopení. Většinou jde o to, že jedna strana špatně pochopí záměry, prohlášení a možnou aktivitu svého protivníka. Problémem v tomto případě bývá také to, že je jedna strana přesvědčena o svém vítězství a perfektní znalosti svého nepřítele. Tento fakt bývá často jednou z příčin, která zvyšuje možnost vypuknutí konfliktu. Uplatnění této teorie je však omezené, protože se zaměřuje pouze na jeden možný aspekt při vzniku ozbrojených konfliktů.¹⁵

Z podobných východisek pak vycházejí teorie geopolitická a ekonomická. Geopolitická teorie je spojena s činností států a velmocí. Mezi hlavní příčinu vzniku konfliktů řadí nerovnoměrné přerozdělení moci a zdrojů. V rámci tohoto přístupu se také často řeší problematika počtu světových velmocí. Názory jednotlivých odborníků se však liší. Část odborníků považuje za stabilnější bipolární rozdělení světa, najdou se však také ti, co upřednostňují multipolární rozdělení. V případě ekonomické

¹²TOMEŠ, Jiří a kol. *Konflikt světů a svět konfliktů: střety idejí a zájmů v současném světě*. 1. vyd. Praha: P3K, 2007. s. 81

¹³Tamtéž s. 82

¹⁴Tamtéž s. 82

¹⁵Tamtéž s. 82 - 83

teorie jsou jednotlivé konflikty pouze vyústěním neustálého boje a soupeření v oblasti ekonomiky na mezinárodní úrovni. Státy usilují o co největší bohatství prostřednictvím ovládnutí trhu.¹⁶

Mezi další teorii konfliktů a válek patří např. marxisticko-leninská. Dle ní jsou války a konflikty neodmyslitelnou součástí třídních vztahů a zájmů. Mezinárodní konflikty jsou vždy výsledkem touhy po co největším zisku a snahy ovládnout trh. Příčinu vzniku občanských válek pak spatřuje v třídních rozporech, které vznikají při přivlastňování si výsledků využívání veřejných zdrojů.¹⁷

S další teorií, která se týká spíše možného způsobu předcházení možných konfliktů a válek, přichází současný feminismus. Již odedávna je vznik a vedení válečných konfliktů spojen spíše s mužskou částí populace. Tato teorie vidí proto východisko pro snížení možnosti vzniku konfliktu ve větším angažování žen ve vrcholné politice nebo v dosazení žen do vedoucích pozic v jednotlivých státech. Uvádí pak také příklad Rwandy, což je stát, ve kterém najdeme největší zastoupení žen na politických pozicích. V tomto případě se jedná o snahu předcházet dalším konfliktům uvnitř státu.¹⁸

V odborné literatuře najdeme velké množství různorodých teorií týkajících se problematiky konfliktů a válek. Žádná z existujících teorií však není považována za jednoznačně správnou a všeobecně uznávanou. Každý konflikt je něčím specifický, a proto je nesprávné zkoumat danou situaci pouze z jednoho úhlu pohledu. Nejvhodnější je využít kombinaci jednotlivých přístupů a teorií. Toto propojení poskytne lepší náhled a představu o podstatě, příčinách a způsobech řešení zkoumaného konfliktu.

1.5 Centra pro výzkum a řešení konfliktů

V dnešní době najdeme ve světě mnoho center, které se zabývají problematikou konfliktů a jejich řešením. Můžeme zde zmínit tyto: USIP (United States Institute of Peace), Upssalská univerzita, Hesenská nadace pro výzkum míru a konfliktů, Michiganská univerzita, SIPRI (Stockhol International Peace Research Institute), existuje však i mnoho dalších. I když všechna tato výzkumná místa mají stejný předmět

¹⁶TOMEŠ, Jirí a kol. *Konflikt světa a svět konfliktů: střety idejí a zájmů v současném světě*. 1. vyd. Praha: P3K, 2007. s. 85

¹⁷Tamtéž s. 86

¹⁸Tamtéž s. 84

zájmu, výsledky jejich výzkumů se často liší. Důvodem je využívání odlišných definic konfliktní situace. Právě tento fakt způsobuje také rozdílné výsledky u jednotlivých výzkumů a šetření. V této kapitole se dále blíže zaměříme na dva projekty, a to na projekt KOSIMO (Konflikt-Simulations-Modell) a projekt Uppsala Conflict Data Project. Pokusíme se u nich také zaměřit na rozdílnost využitých přístupů.¹⁹

Projekt KOSIMO, s vedoucím profesorem Frankem R. Pfetschem, se zabývá výzkumem a vyhodnocením jak mezinárodních politických konfliktů, tak těch vnitrostátních. Jako konflikt je zde označena situace „*vzájemně odlišných zájmů v oblasti národních hodnot a témat (nezávislost, právo na sebeurčení, hranice a území), konflikt musí probíhat minimálně mezi dvěma stranami (státy, skupinami států – organizacemi nebo organizovanými skupinami), musí trvat určitou dobu a musí mít určitý rozsah. Strany konfliktu jsou rozhodnuty prosazovat svůj zájem a dosáhnout vítězství. Minimálně jedna ze stran musí reprezentovat organizovanou státní moc.*“²⁰Tento projekt také klasifikuje konflikty podle jejich síly:

1. latentní konflikt
2. manifestovaný konflikt
3. krize
4. vážné krize
5. války²¹

V případě zkoumání problematiky příčin vzniku jednotlivých konfliktů tento výzkum ukázal, že mezi nejčastější důvody patří především územní spory a neshody při vytyčení hranic mezi státy, dále pak snaha o národní nezávislost a snaha o autonomii v oblasti regionální, etnické a náboženské. Častou příčinou vzniku konfliktu bývá také snaha získat moc a surovinové zdroje. V rámci projektu KOSIMO se pak zjistilo, že zatímco množství latentních konfliktů a krizí v poslední době rychle přibývá, počet vážných krizí a válek se výrazně nezvětšuje. Celkově však počet konfliktů v mezinárodních vztazích neustále roste. Důležité je pak také sledovat to, že nově vzniklé konflikty v počáteční fázi jen málokdy přerostou do stavu války nebo vážné krize. Tyto dva nejvážnější typy konfliktů se dle klasifikace projektu KOSIMO týkají

¹⁹WAIŠOVÁ, Šárka. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. vyd. 1. Praha: Portál, 2005, s. 40-41

²⁰Tamtéž s. 41

²¹KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. V Ekopressu 2. Praha: Ekopress, 2007. s. 144

především dlouho trvajících sporů. Mezi regiony s největším nárůstem počtu konfliktů patří Afrika s Asií. Rozdíl je také v síle konfliktů, kdy v Evropě převažují především latentní konflikty. Naproti tomu např. v Africe je počet latentních konfliktů téměř shodný s počtem vážných krizí a válek. K hlavním způsobům řešení konfliktů patří podle tohoto projektu např. absolutní vítězství jedné strany (v případě válečného střetnutí), mírové mise, mírové dohody a rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora v Haagu.²²

Druhý projekt, který zde zmíníme, má název Uppsala Conflict Data Project a započal v roce 1989. Zabývá se především vývojem počtu ozbrojených konfliktů a jejich příčinami. V tomto případě je za ozbrojený konflikt považována situace *„neslučitelných zájmů, které se týkají vlády nebo teritoria. Použití ozbrojené síly stranami sporu, z nichž minimálně jedna představuje vládu státu, je příčinou minimálně 25 úmrtí.“*²³

Konflikty jsou zde pak dále rozděleny podle počtu obětí na tři typy:

1. méně závažné ozbrojené konflikty (minimálně 25 obětí)
2. závažnější ozbrojené konflikty (více než 1000 obětí, z toho více jak 25, ale méně než 1000 lidí zemře během jednoho roku)
3. války (minimálně 1000 obětí v průběhu jednoho roku)²⁴

Dle tohoto dělení konfliktů dospěl výzkum v rámci projektu Uppsala Conflict Data Project k závěru, že celkový počet konfliktů v mezinárodních vztazích má v posledních několika desetiletích klesající tendenci. Nejvíce se vyskytují v Africe a v Asii. Mezi možnými způsoby jejich řešení převažují mírové dohody, přímé vítězství jedné ze stran, nebo jiný výsledek střetnutí např. příměří.²⁵

Při porovnání výsledků obou projektů zjistíme, že jejich výsledky ohledně počtu konfliktů v mezinárodních vztazích se různí. Zatímco podle projektu KOSIMO se počet mezinárodních konfliktů zvyšuje, výsledky Uppsala Conflict Data Project naznačují pravý opak. Jak bylo zmíněno již výše, definic konfliktů je velké množství. To je také důvodem odlišnosti výsledků. Oba projekty totiž pracují s jiným pojetím pojmu

²² WAISOVÁ, Šárka. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. vyd. 1. Praha: Portál, 2005, s. 42-44

²³Tamtéž s. 44

²⁴Tamtéž s. 44

²⁵Tamtéž s. 45

konflikt. Oba výzkumy se však shodují na tom, že počet konfliktů je v dnešní době stále vysoký.

1.6 Organizace spojených národů

S problematikou předcházení a řešení konfliktů úzce souvisí činnost Organizace spojených národů. Její vznik se datuje do roku 1945, kdy byla 24. října v San Franciscu přijata padesáti státy světa Charta OSN (Organizace spojených národů). Jednalo se o tzv. nástupce neúspěšné Společnosti národů, což byla mezinárodní organizace z roku 1919.²⁶

Hlavní cíle OSN jsou vymezené v její chartě. Mezi ty nejhlavnější patří např. udržení mezinárodního míru a bezpečnosti, budování přátelských vztahů mezi národy a dohled nad dodržováním lidských práv a svobod. Tato mezinárodní organizace má v současnosti celkem 193 členů. Novým členským státem se může stát každá země, která akceptuje pravidla určené Chartou OSN. Zavazují se tak řešit mezinárodní spory výhradně mírovou cestou. Přijetí nového člena pak schvalují Valné shromáždění a Rada bezpečnosti, což jsou orgány OSN. Všechny členské země jsou rovnoprávné a suverénní.²⁷

1.6.1 Hlavní orgány OSN

Organizační struktura OSN se skládá celkem z šesti hlavních orgánů, které mají různý počet členů a různé cílové zájmy. Mezi hlavní orgány OSN patří:

- Valné shromáždění – 193 členů, rozhoduje o rozpočtu organizace, nových členech, otázkách bezpečnosti
- Rada bezpečnosti – 15 členů z toho 5 stálých (Čína, Francie, Rusko, USA, Velká Británie), zaměřuje se na předcházení konfliktů, navrhování mírových řešení a navrhuje tajemníka OSN
- Ekonomická a sociální rada – 54 členů, řeší sociální a ekonomická témata, zabývá se také zvyšováním životní úrovně

²⁶KENNEDY, Paul M. *Parlament světa: OSN a hledání světové vlády*. vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. s. 9-10

²⁷United Nations. Informační centrum OSN v Praze: *Členské státy*[online].[cit. 2017-1-27] Dostupné z: <http://www.osn.cz/osn/clenstvi/>

- Poručenská rada – tvoří ji stálí členové Rady bezpečnosti, od roku 1994 pozastavila svou aktivitu, jejím hlavním úkolem byla podpora tzv. svěreneckých území
- Mezinárodní soudní dvůr – spory se zde řeší pouze na úrovni států, tvoří ho celkem 15 soudců, jeho sídlo je v Haagu
- Sekretariát OSN – řeší konání mezinárodních konferencí, poskytuje tlumočníky členským státům, zpracovává informace pro zástupce členských zemí²⁸

1.6.2 Mírové mise OSN

Jedním z nejdůležitějších cílů OSN je zachování světového míru. K tomuto účelu slouží právě tzv. mírové mise, jejichž účastníci zasahují v místě postiženém konfliktem. Pro jejich vznik je zapotřebí naplnit dvě hlavní podmínky. První podmínkou je schválení mise Radou bezpečnosti. Ke schválení je potřeba alespoň 10 z 15 hlasů, důležité je však také, aby žádný z členů tohoto orgánu nebyl proti. Druhou podmínkou je souhlas účastníků konfliktu, tedy souhlas vlád jednotlivých států. V případě splnění těchto podmínek se mírová mise může začít organizovat. Poskytnutí vojenských sil je založeno na dobrovolnosti jednotlivých členů OSN. Členové také přispívají do zvláštního fondu pro mírové operace, ze kterého jsou tyto akce hrazeny. U každé mírové mise je zapotřebí také schválit její mandát, působnost a rozpočet. Mandátem se rozumí průběh a podmínky, za kterých bude probíhat. Může se jednat např. o klasickou mírovou misi, nebo o čistě pozorovatelskou misi. Rozlišujeme zde také tři stupně velení:

1. politické velení Rady bezpečnosti
2. řízení a kontrola generálního tajemníka OSN
3. pověřené velení – určený zástupce generálního tajemníka, vedoucí vojenský pozorovatel²⁹

První mírová mise OSN byla vyslána v roce 1956 k Suezskému průplavu, kde měli její účastníci dohlížet a kontrolovat dodržování příměří mezi nepřátelskými stranami při vytváření nového státu Izraele. Jednotky OSN měly také poprvé na této misi dnes už typické modré přilby a bílá vozidla. Tato podoba mírových misí OSN je

²⁸United Nations. Informační centrum OSN v Praze: *Organizační struktura*[online].[cit. 2017-1-27]
Dostupné z: <http://www.osn.cz/osn/organizacioni-struktura/>

²⁹Asociace pro mírové otázky: *Mírové mise OSN*[online].[cit. 2017-1-27] Dostupné z:<https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Mírové-mise-OSN-GA1.pdf>

označována jako mise první generace. Je pro ně typické, že účastníci musí souhlasit s pomocí. Jednotky jsou vyslány až po uzavření příměří, operují na území více států a dohlížejí na dodržování míru. Využití zbraní bylo umožněno pouze pro vlastní obranu. Tato podoba vydržela až do konce 80. let 20. století. Po ukončení období tzv. studené války došlo OSN k závěru, že je nutné upravit podobu mírových misí, a tak vznikly mise druhé generace. Ty zasahovaly již i u vnitrostátních konfliktů a dohlížely např. na průběh voleb v dané zemi, na odzbrojování účastníků konfliktu a snažily se také určit iniciátora konfliktu. Typickým znakem těchto misí bylo nutné navýšení počtu civilních pracovníků. Tyto mise nedokázaly plnit dokonale svůj účel především z důvodu malého množství zdrojů a také kvůli špatnému vyhodnocení podob konfliktů. Velká, avšak nenaplněná očekávání z této podoby mírových misí vedla k nutné změně jejich podoby. Došlo tak k vytvoření misí třetí generace. Mezi jejich hlavní znaky patří především:

1. operují na území jednoho státu
2. účastníky jsou jen skupiny z daného území
3. stát většinou úplně neovládá své území
4. vyslány jsou i bez předchozího souhlasu
5. hlavní úkol není jen mír udržet, ale i nastolit³⁰

OSN je bezesporu jednou z nejvýznamnějších mezinárodních organizací na světě. Její činnost přispívá ve velké měrou k řešení vzniklých konfliktů a následné stabilizaci situací na nejrůznějších místech světa. Úspěšné naplnění hlavního cíle OSN, a to zachování světového míru, je v současnosti jedním z předpokladů dalšího rozvoje společnosti. Působení této organizace je také úzce spjato s územím Blízkého východu a s problematikou izraelsko-palestinského konfliktu. OSN svou činností zasahuje do tohoto dlouhodobého etnického konfliktu od jeho počátku až do současnosti.

³⁰ Asociace pro mírové otázky: *Mírové mise OSN*[online].[cit. 2017-1-27] Dostupné z:<https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Mírové-mise-OSN-GA1.pdf>

2 Politicko-geografická charakteristika

V této části práce se zaměříme nejprve na geografickou polohu a přírodní podmínky, které panují v oblasti území Palestiny. Dále se budeme zabývat zdejším obyvatelstvem, jehož složení mělo zásadní vliv na vznik a pozdější vývoj konfliktů v této oblasti. Uvedeny zde budou také informace o hospodářské a politické situaci na území Palestiny.

2.1 Poloha

Oficiální název Palestiny zní Stát Palestina. Ten se skládá celkem ze dvou oddělených oblastí, a to z tzv. Pásma Gazy a Západního břehu Jordánu. Název Palestina historicky označoval celé území od Středozemního moře až po řeku Jordán. V současnosti však většinu tohoto území zabírá stát Izrael. Zamýšleným hlavním městem Palestiny je Jeruzalém, fakticky je to však město Ramalláh, což je také administrativní centrum celé země.³¹

Celková rozloha území dnešní Palestiny je 6220 km². Z toho zabírá vnitrozemský Západní břeh Jordánu 5860 km² a Pásmo Gazy 360 km². Mezi sousední státy patří Izrael, Jordánsko a v případě Pásma Gazy, které leží při pobřeží Středozemního moře, se jedná také o Egypt. Celková délka pobřeží je 40 km. Většina tohoto území se nachází v subtropickém podnebném pásu. Typické jsou tak horká, suchá léta a mírné zimy.³²

2.2 Obyvatelstvo

Pro celé toto území je typická velká migrace obyvatelstva již od dávné minulosti. Dodnes zde dochází ke střetávání především dvou kultur a náboženství. Jedná se o střety mezi muslimským a židovským obyvatelstvem. Přibližně již od 12. stol. př. n. l. se na tomto území usídlily izraelské kmeny. Ty se postupem času dostávaly pod nadvládu různých mocností, jako např. Babylonie, Makedonie a Egypta. Po krátkém období vlády Makabejců se území dostalo pod vliv Římské říše. V roce 636 se území dostalo, po vpádu muslimů do Jeruzaléma, pod nadvládu islámu. Během 11. a 12. stol. však křesťané Jeruzalém dobyli a vzniklo zde Jeruzalémské království.

³¹LANDMANN, Rudolf. *Encyklopedie zeměpisu světa*. Ostrava: Knižní expres, 2009. s. 262

³²Central Intelligence Agency: *CIA.gov: The World Factbook*[online]. The WorldFactbook: Gaza Strip. [cit. 2017-2-16] Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gz.html>

Od 16. stol. patřilo pak toto území Osmanské říši. Tento stav vydržel až do jejího rozpadu na konci první světové války. Následně zde vznikl britský protektorát.³³

V současnosti žije na území Palestiny přibližně 4,5 milionu obyvatel. Z toho asi 1,7 milionu obyvatel žije v Pásmu Gazy a 2,8 milionu obyvatel na Západním břehu Jordánu. Z náboženského hlediska v dnešní době silně převažují muslimové nad židy. Pouze asi 10 % obyvatel se hlásí k judaismu. Tato skupina obyvatel žije pouze v části Západního břehu Jordánu.³⁴

2.3 Hospodářství

Nekončící násilné konflikty mezi Palestinou a Izraelem mají negativní vliv na celkový vývoj hospodářství Palestiny. Již tak nepříznivou ekonomickou situaci zhoršilo volební vítězství radikálního Hamásu v roce 2006, po kterém následovala řada ekonomických sankcí ze strany Izraele. Ten totiž považuje vítězství Hamásu za nepřijatelné. Zavázal se k toleranci přísunu humanitární pomoci na palestinská území, možné mírové jednání však vyloučil. Ukončil také finanční podporu palestinské samosprávy, do které do té doby přicházelo z Izraele přibližně 50 milionů dolarů měsíčně. Byla tím tak pokryta asi třetina rozpočtu palestinské samosprávy. Zbylé peníze Palestina získává především od Evropské unie a Spojených států amerických. Je tak zcela závislá na humanitární pomoci od zahraničních dárců.³⁵

Jedním z nejvýznamnějších podporovatelů Palestiny je Evropská unie. Palestina je součástí Euro-středomořského partnerství (EUROMED) a také tzv. Evropské politiky sousedství (EPS). Hlavním úkolem pro EUROMED je zlepšování vztahů mezi EU a státy ležícími v oblastech Maghrebu a Mašreku, kam se řadí právě i Palestina. EPS byla založena k posílení ekonomických a politických vztahů se zeměmi, které sousedí nebo jsou blízkými sousedy členských států EU. Základem ekonomických vztahů mezi EU a Palestinou je tzv. Prozatímní asociační dohoda z roku 1977. Ta zaručuje pro palestinské výrobky a zemědělské produkty bezcelní přístup na jednotný evropský trh. Stejná situace pak platí také pro evropské výrobky při vstupu na palestinský trh.

³³LANDMANN, Rudolf. *Encyklopedie zeměpisu světa*. Ostrava: Knižní expres, 2009, s. 262

³⁴GEOHIVE: *Population statistics*[online]. © 1996-2016 [cit. 2017-2-16]. Palestine, State of. Dostupné z: <http://www.geohive.com/cntry/palestine.aspx>

³⁵Aktuálně.cz. Zprávy: *Zahraničí: Izrael spustil sankce vůči Palestincům*[online]. [cit. 2017-2-16] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/izrael-spustil-sankce-vuci-palestincum/r~i:article:83870/?redirected=1487345116>

Většimu rozvoji této spolupráce však brání fakt, že většina výrobků a zboží pocházející z Evropy putuje do Palestiny přes Izrael. Jedná se hlavně o potravinářské výrobky, živá zvířata, chemikálie, stroje, automobily a různé spotřební zboží. Bezproblémovému chodu této spolupráce brání řada obchodních omezení, kontrol a zákazů ze strany Izraele. Export ze zemí EU na palestinské území má rostoucí tendenci. Mezi ty největší exportéry se řadí Německo, Francie, Itálie, Nizozemsko a Španělsko. Naproti tomu je objem palestinského exportu na území EU nesrovnatelně nižší. Jedná se hlavně o potravinářské a chemické produkty. Pro srovnání činila hodnota exportu ze zemí Evropské unie do Palestiny v roce 2015 celkem 195 milionů euro. Naproti tomu hodnota palestinského exportu na území EU byla v témže roce jen 14 milionů euro.³⁶

Z málo výkonných průmyslových odvětví zde převládá, především formou drobných dílen, výroba nábytku, textilní a potravinářský průmysl. Zemědělská produkce je zaměřena na pěstování oliv, citrusů a dalších různých druhů ovoce a zeleniny. V oblasti živočišné výroby převažuje chov skotu a s tím související výroba mléčných výrobků. Stejně jako na většině míst světa i v Palestině rostou nároky na spotřebu energie. Na rozdíl od většiny okolních států nemá však Palestina žádné energetické přírodní zdroje. Přes značný potenciál v oblasti solární energie, díky převládajícím klimatickým podmínkám, je energeticky zcela závislá na dodávkách energie z Izraele. Míra nezaměstnanosti činí v Gaze přibližně 26 %, na druhém palestinském území je tato hodnota asi 18 %. Dopravní situace je zde také ovlivněna probíhajícími násilnými konflikty. Na území Palestiny nalezneme celkem dvě letiště se zpevněnou přistávací plochou. Celková délka silničních komunikací je zde 4686 km. Základy železniční dopravy byly položeny již za Osmanské říše. V současnosti zde však nejsou provozována žádná vlaková spojení.³⁷

2.4 Politická situace

Stát Palestina byl vyhlášen z exilu Jásirem Arafatem v roce 1988. Ještě téhož roku jej uznalo 114 zemí, Izrael však mezi nimi chyběl. V roce 1994 vznikla tzv. Palestinská autonomie. Stalo se tak po mírových jednáních v Oslu. Mělo se jednat

³⁶CzechTrade: *BussinesInfo.cz: oficiální portál pro podnikání a export*[online]. ©1997-2017 [cit. 2017-2-16]. Palestina: Vztahy země s EU. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/palestina-vztahy-zeme-s-eu-18377.html>

³⁷Central Intelligence Agency: *CIA.gov: The World Factbook*[online]. The WorldFactbook: Gaza Strip. [cit. 2017-2-16] Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gz.html>

o přechodný orgán do doby, než se vytvoří nová vláda a bude moci vzniknout nový stát. Původní plán měl trvat pět let. Na základě vývoje v této oblasti však Palestinská autonomie funguje i ve 21. století. Nejedná se tedy o mezinárodně uznaný stát.³⁸

Palestinský politický systém je oficiálně založen na demokratickém principu a dá se označit za kombinaci parlamentního a prezidentského systému. Prezidentem země je od roku 2005 Mahmúd Abbás. Mezi jeho funkce patří mimo jiné také jmenování předsedy vlády, tuto funkci zastává Rámí Hamdalláh. Zákonodárnou moc reprezentuje Palestinská legislativní rada. Ta je odpovědná za přípravu a návrhy nových zákonů. Dohlíží také na výkon vlády, kterou tvoří předseda a maximálně 24 ministrů. Soudce jmenuje prezident dle návrhu Vyšší soudní rady.³⁹

Celkově se tak politický systém palestinské samosprávy podobá v mnoha ohledech funkčním systémům, které známe z Evropy, ale i z jiných míst na světě. Realita je však taková, že tento politický systém můžeme označit za téměř zhroucený. Vnitřní politické rozpory, neschopnost najít funkční možnosti k řešení aktuálních problémů a nejrůznější opatření a omezení nejen v ekonomické oblasti ze strany Izraele přispívají k celkové nestabilitě a malé funkčnosti politického systému.

³⁸JEŽOVÁ, Michaela, ed. a BURGROVÁ, Helena, ed. *Současný Blízký východ: politický, ekonomický a společenský vývoj od druhé světové války do současnosti*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2011. s. 125

³⁹PALESTINELINK. Paletsine: *Political map*[online]. ©2011-2017 [cit. 2017-2-10] Dostupné z: <http://www.palestinelink.eu/palestine/political-map/>

3 Historické souvislosti

V této kapitole se zaměříme na vývoj území a na historické události, které se odehrály v oblasti Blízkého východu a předcházely vypuknutí izraelsko-palestinského konfliktu. Uvedeme zde nejprve informace o počátcích osídlování tohoto území. Dále se budeme věnovat významným mocnostem, které tuto oblast v minulosti ovládaly. V závěru kapitoly se zaměříme na období konce první světové války, kdy došlo k rozpadu Osmanské říše a palestinské území se tak stalo na několik let britským protektorátem. Kapitola bude končit rokem 1947, kdy OSN přišlo s návrhem rozdělit palestinské území na dva státy, arabskou Palestinu a židovský Izrael. Toto řešení mělo vést k ukončení konfliktu mezi židy a muslimy, kteří žili na tomto území.

3.1 Historie Blízkého východu

Prvotní počátky osídlování území dnešního Izraele a Palestiny se datují přibližně do 4. tisíciletí př. n. l., kdy do této oblasti přicházejí Kanaánejci. Podle nich také dostalo toto území svůj název Kanaán. V období 13. století př. n. l. se v této oblasti začaly objevovat první židovské kmeny. Ty postupem času svým počtem převážily nad Kanaánejci a v roce 1020 př. n. l. zde vznikl biblický stát Židů Izrael. Za prvního krále je považován Saul, jehož syn David získal pro Židy město Jeruzalém, které se stalo hlavním městem tehdejšího Izraele. V průběhu historie byla oblast Blízkého východu pod nadvládou mnoha mocných říší. Přibližně v roce 926 př. n. l. došlo k rozdělení Izraele na severní Izrael a jižní Judeu. Následně se tato oblast dostala pod nadvládu Babylonské říše a Židé byli vyhnáni do jiných států. Jejich návrat umožnila až další historicky významná říše a to Perská, která Babylonii v roce 538 př. n. l. dobyla. Následně byla ještě oblast pod nadvládou Řecka, ze které se jí však podařilo vymanit a v období let 142–63 př. n. l. byl židovský národ na dlouhou dobu naposled opravdu samostatný.⁴⁰

V období přelomu letopočtu bojovaly o moc v oblasti Blízkého východu především dvě mocné říše. První z nich byla Persie, které ovládala východ tohoto území. Delta řeky Nilu a pobřežní oblasti Středoziemního moře, tím pádem i dnešní Palestina s Izraelem, byly naopak pod nadvládou Říma. I přes velkou snahu se Židé nedokázali ubránit nátlaku Římské říše a přibližně do roku 324 př. n. l. zůstalo území

⁴⁰ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 15-16

pod jejich nadvládou. Správa zdejších území ovšem nebyla pro Řím vůbec jednoduchá. V průběhu let docházelo k mnohým povstáním a nepokojům. Ty největší jsou datovány do roku 66 n. l., ve kterých však Židé neuspěli. Navíc o čtyři roky později byl dobyt celý Jeruzalém. Tento fakt odhodlané Židy neodradil v dalších bojích. Římská říše se však po sérii dalších povstání rozhodla v roce 135 n. l. k radikálnímu kroku. Následovalo tak hromadné zatýkání a zabíjení značného počtu židovské obyvatelstva. Velká část musela také pod hrozbou otroctví uprchnout ze země. Římané začali postupně měnit i židovské názvy měst a různých oblastí. Došlo tak například k přejmenování Jeruzaléma na Aelia Capitolina.⁴¹

V průběhu dalších let došlo v Římské říši k několika významným změnám. Důležitou roli zde sehrálo šíření křesťanství, jehož vyznavači byli původně často pronásledováni. Zvrat však nastal v období vlády císaře Konstantina I. Velikého, který se stal vyznavačem křesťanské víry. Ten založil na východě další významné město s názvem Konstantinopol, kam se postupně přeneslo centrum z Říma. Následovalo také rozdělení území říše na západní a východní oblast. Východní oblast, s centrem v Konstantinopoli, se později začala označovat jako Byzanc.⁴² V období, kdy římská říše přijala křesťanskou víru, byl centrem života židovského obyvatelstva především Blízký východ. Část Židů však obývala také území u Středozemního moře, Balkán, Itálii, Pyrenejský poloostrov a Galii. Našli bychom je i v jižních oblastech Arabského poloostrova a v jižní části Asie až po hranice s Čínou. S nastolením křesťanství došlo postupně ke změně postavení židovské víry v rámci říše. Původně bylo židovské náboženství oficiálně považováno za státem povolené. Později byli Židé tolerováni pouze s myšlenkou, že se po čase stanou křesťany.⁴³

Velký vliv na obě existující říše, Byzantskou a Perskou, které ovládaly území tehdejšího Blízkého východu, měl postupný rozvoj a šíření Islámu. Období 7. století znamenalo pro Perskou říši zdrcující porážku od Arabů. Velké ztráty ovšem zaznamenala i Byzantská říše. Přišla o velkou část svého území na Blízkém východě,

⁴¹LEWIS, Bernard. *Dějiny Blízkého východu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. s. 21-28

⁴²Tamtéž s. 31-32

⁴³SCHUBERT, Kurt. *Dějiny Židů: historie, náboženství, antisemitismus*. vyd. 1. Praha: NS Svoboda, 2003. s. 26

hlavní město ležící v oblasti Malé Asie se však podařilo proti arabským útokům ubránit. Její úplný zánik se pak datuje až do roku 1453.⁴⁴

3.2 Počátek šíření islámu

Obdobím vzniku islámu bývá obvykle označován přelom 6. a 7. století. Přibližně v roce 571 se totiž narodil jeho zakladatel a jedna z ústředních postav celé islámské víry Prorok Muhammad. Za jeho rodiště je považována Mekka, což bylo malé město v západní Arábii. Dnes se jedná o nejvýznamnější poutní místo všech vyznavačů islámu, které by měl alespoň jednou za život každý muslim navštívit. Na počátku šíření nové víry přesvědčil o její správnosti Muhammad nejdříve členy své rodiny. U mnoha obyvatel svého rodného města se však nesetkal s pochopením. Proto odešel své přesvědčení šířit do jiného města s názvem Jathrib (pozdější Medína). Toto místo se stalo časem hlavním střediskem nové víry. Muhammad zde byl, na rozdíl od Mekky, považován za náboženského i vojenského vůdce.⁴⁵ Mezi Jathribem a Mekkou vypukl následně násilný konflikt, který trval osm let. Výsledkem těchto bojů bylo dobytí Mekky a přijetí islámu místním obyvatelstvem. V následujících letech se z Muhammada stal nejvyšší představitel islámu a také vůdce nově vzniklého státu tzv. muslimské ummy (původně náboženské obce). Měl na starost její celkové fungování, od vybírání daní, vzniku nových zákonů až po vedení válečných tažení a uzavírání mírových dohod. Muslimové spatřují hlavní úlohu Muhammada v tom, že přišel s jedinou pravou vírou v jednoho Boha. Označoval se vždy pouze za Božího posla, který má vést lid. Tento úkol plnil až do jeho smrti 8. června roku 632. V tuto dobu byla jeho víra rozšířena již po většině území Arabského poloostrova. Roku 640 se dobytím Jeruzaléma Araby dostala i na území dnešního Izraele a Palestiny. Nově dohodnutou smlouvou však byla místnímu obyvatelstvu zaručena svoboda náboženského vyznání.⁴⁶

Po jeho smrti bylo náboženskou povinností každého muslima Muhammadovo učení chránit a šířit islám dále do světa. K tomu byla však zapotřebí politická a také vojenská moc. Prvním nástupcem Proroka Muhammada byl zvolen Abú Bakr, který se řadil mezi první příznivce této víry. Byl mu tak přiznán titul tzv. chalífa. V následujícím období došlo k obrovskému rozmachu této nové islámské říše. Šířila se postupně na všechny světové strany. Její hranice sahaly přes severní část Afriky až k Atlantskému

⁴⁴LEWIS, Bernard. *Dějiny Blízkého východu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. s. 31-34

⁴⁵WALKER, P. W. L. *Země Izrael: dějinami a krajinou*. Praha: Česká biblická společnost, 2014. s. 118-119

⁴⁶LEWIS, Bernard. *Dějiny Blízkého východu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. s. 47

oceánu, pronikla i do oblasti tzv. černé Afriky. Směrem na východ dosahovala až k hranicím Číny a Indie. Částečně pronikla i na území Evropy. Spolu s šířením nové víry se šířil i arabský jazyk. Ten postupně vytlačil původní jazyky do ústraní a arabština se stala dominantním jazykem. K rychlému rozmachu říše velkou měrou přispělo i obyvatelstvo nově ovládnutých území. Velké množství lidí totiž přestoupilo k islámské víře a šířilo ji dál.⁴⁷

3.3 Období křížových výprav

Období 11. století znamenalo šíření tureckých kmenů z oblasti střední Asie na Blízký východ. Mezi ty nejvýznamnější patřil kmen Seldžuků. Ti postupně začali ovládat islámský svět. Zmocňovali se jednoho města za druhým a v roce 1079 ovládali už i území Palestiny. Zásadní zvrat nastal v roce 1095, kdy bylo Město Jeruzalém napadeno arabskými útočníky z území Egypta. Ti město téměř kompletně vyplenili a mnoho jeho obyvatel zabili či donutili k útěku.⁴⁸

Palestina je také označována jako Svatá země a je důležitou oblastí pro všechny tři hlavní monoteistická náboženství. Právě v tomto období se tak Papež Urban II. rozhodl, že vyzve všechny vyznavače křesťanské víry k tomu, aby pomohli vymanit Palestinu z vlády muslimů. Došlo tak k vytvoření tzv. První křížové výpravy, která byla tvořena vycvičenými rytíři i prostým obyvatelstvem. K dosažení cílové oblasti byly využívány především dvě cesty. První vedla po pevnině přes území Francie, Itálie a postupně dále do Palestiny. Druhou využívanou možností byla cesta po Středozemním moři z benátského přístavu. Velké množství účastníků se na palestinské území, přes značnou vzdálenost výpravy, ani nedostalo. Díky však velmi dobře vyzbrojeným křižákům (označení rytířů) se podařilo v roce 1099 dobýt město Jeruzalém a na území Palestiny a Sýrie založili čtyři nová království.⁴⁹

Seldžukové zpočátku proti křižákům nekladli další odpor. Svým nevybíravým až drsným chováním vůči muslimům účastníci křížové výpravy však vyprovokovali další válečný střet. Ten pro křesťany tentokrát vítězství neznamenal. Muslimští bojovníci, kteří byli vedeni sultánem Saladinem v rámci tzv. džihádu (svaté války), zvítězili a roku 1187 opět dobyli město Jeruzalém. Vůdcem křížové výpravy v roce

⁴⁷LEWIS, Bernard. *Dějiny Blízkého východu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. s. 50-51

⁴⁸Tamtéž s. 81-82

⁴⁹*Encyklopedie historie světa: úplný chronologický průvodce dějinami lidstva*. 2., dopl. vyd. Přeložil Marian POCHYLÝ, přeložil Veronika PŮROVÁ. Praha: Ottovo nakladatelství, 2010. s. 148

1191 byl Richard I. Anglický. Ten však s plánem o získání Jeruzaléma zpět neuspěl. Podařilo se mu alespoň obsadit Kypr a město Akko, které leží na území dnešního Izraele na pobřeží Středozemního moře. Toto místo se stalo centrem tzv. druhého království, které křižáci založili. Částečným úspěchem bylo také uzavření smlouvy se sultánem Saladinem. Ta zaručovala opětovnou možnost navštívení významných poutních míst pro všechny křesťany ve Svaté zemi. V období křížových výprav došlo na tomto území také k výstavbě mnoha hradů a pevností, především v normanském stylu.⁵⁰

Za velmi specifickou bývá pak označována výprava z roku 1212. Na cestu k osvobození posvátných míst od muslimské nadvlády se údajně vydalo přibližně padesát tisíc dětí, převážně z Německa a Francie. Na cestu byly vyslány s nadějí, že uspějí lépe než násilní křižáci. Většina z nich však dlouhou cestu kvůli nedostatku potravin nezvládla. Část dětí pak byla také uvězněna a následně se z nich stali otroci.⁵¹

Různě úspěšných křížových výprav, nejen do této oblasti, bylo v historii uskutečněno ještě několik. Ukončeny byly v roce 1291, kdy jejich území na Blízkém východě ovládl egyptský sultán. Oblast Palestiny se tak dostala pod nadvládu mamelucké dynastie Bahrí. Ta ovládla toto území na více než dvě další století až do roku 1517. Důležité období to bylo také pro upevnění islámské víry. Islám se zde stal poprvé náboženstvím, které vyznávala téměř většina místních obyvatel.⁵²

3.4 Nadvláda Osmanů

Osmanská říše byla další velmocí, která v rámci své rozlohy ovládla území Blízkého východu na mnoho let až do počátku minulého století. Vznik samotného státu se datuje přibližně do počátku 14. století a je spojen zejména se dvěma osobnostmi, Ertogrem a jeho synem Osmanem, jehož potomci se zasloužili o obrovský rozvoj této významné říše. Události v průběhu 13. století předcházely přímo jejímu vzniku. V tomto období opouštělo svá původních území mnoho tureckých kmenů. Hlavním důvodem byl neustálý postup Mongolů stále více na západ. Zástupci těchto kmenů hledali pro svůj lid nové území, kde by se mohli usadit. Nakonec se usídlili v příhraničních oblastech státu Konya ovládaného Seldžuky. Ten se nacházel taktéž v malé vzdálenosti od byzantského území. Toho také tyto kmeny začaly postupně

⁵⁰*Encyklopedie historie světa: úplný chronologický průvodce dějinami lidstva. 2., dopl. vyd.* Přeložil Marian POCHYLÝ, přeložil Veronika PŮROVÁ. Praha: Ottovo nakladatelství, 2010. s. 148

⁵¹ Tamtéž s. 148

⁵² ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu. 2., aktualiz. vyd.* Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 18

využívat, pro prodej svých výrobků a pro získávání potřebných zásob. Vztahy mezi jednotlivými národy byly zpočátku zcela bezkonfliktní. Jejich příslušníci se setkávali především při příležitostech konání různých trhů a při prodeji a nákupu potřebných výrobků a potravin. Toto poklidné soužití však netrvalo navždy.⁵³

Osmanovi se postupně dařilo nalákat na svou stranu mnoho nových příznivců. Jakmile bylo kolem něj dostatek lidí ochotných bojovat za vznik nového státu, začal postupně s napadáním a obsazováním nových území. Historii a vývoj osmanské říše můžeme rozdělit do tří období. První období trvalo od 13. do 15. století a dá se charakterizovat jako období vzniku a postupného utváření nového státu. Další období trvalo od 15. přibližně do poloviny 16. století. Tento úsek v dějinách říše můžeme označit za období největšího rozkvětu a mocenského vrcholu. Poslední období započalo na sklonku vlády sultána Süleymana Nádherného. Nazýváno bývá často jako fáze postupného úpadku této mocné říše, která trvala až do období první světové války. Ta znamenala pro osmanskou říši její rozpad, stejně jako pro mnoho dalších mocných říší např. Romanovců nebo Habsburků.⁵⁴

Složení obyvatelstva bylo v této říši velmi pestré. Žily zde vedle sebe různé národy, kultury a lidé s odlišným náboženským vyznáním. Co se víry týká, tak nejpočetnější skupinou zde byli muslimové. Dále se společnost dělila celkem do třech skupin rozdělených podle vyznání. První skupinou byli ortodoxní křesťané a zahrnovala především řecké a slovanské obyvatelstvo. Další dvě skupiny tvořili východní křesťané a Židé. Tito obyvatelé měli sice dle zákonů říše právo na svobodné vyznání jejich víry, celkově byli však ve společnosti považováni za podřadnou skupinu obyvatel, kteří se nehlásí k pravé víře. Často tak docházelo k jejich diskriminaci a museli se řídit mnoha omezujícími pravidly. Jednalo se např. o zákaz jízdy na koni, povinnost nosit jen určité barvy oblečení a celkově žít ve skromnosti. Omezení se týkaly i velikosti staveb těchto obyvatel. Jejich domy a chrámy nesměly výškově převyšovat ty muslimské. Přes všechny podmínky omezující život obyvatel odlišného vyznání, probíhalo jejich soužití

⁵³HITZEL, Frédéric. *Osmanská říše: 15.-18. století*. vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. s. 18-21

⁵⁴Tamtéž s. 17

s muslimy bez výraznějších konfliktů a násilností. Mnozí Židé se pak také často vypracovali do vysokých a uznávaných pracovních pozic.⁵⁵

3.5 Počátek konfliktu mezi Židy a Araby

Tvrzení, že konflikt mezi příslušníky židovského vyznání a muslimy vznikl již ve velmi dávné historii, není přesné. Po konfliktech v roce 70 n. l., kdy byla většina židovského obyvatelstva donucena římskou říší k útěku, zůstala na palestinském území jen malá skupina Židů. V následujícím průběhu dějin byli tak Židé v této oblasti vždy výraznou menšinou. Mezi většinovým islámem, židovstvím a křesťanstvím zde však vznikl vztah, ve kterém žili příslušníci těchto vyznání bez vážnějších konfliktů. Islámské přesvědčení však vždy vidělo židovství a křesťanství jako víry, kterým se nedostalo dokonalého poznání.⁵⁶

Mnohem horší vztahy se však vyvinuly mezi Židy a křesťanskou vírou na území Evropy. Křesťanská kritika za nepřijetí nového vyznání a také obviňování Židů za ukřižování Ježíše Krista často vedlo k mnoha krutým opatřením a násilným zásahům proti Židům na evropském území. Tyto okolnosti proto vedly k častým emigračním vlnám Židů z Evropy do Svaté Země. První touhy po vzniku samostatného židovského státu (sionismu) tak nepocházejí od Židů z území Blízkého východu. Myšlenka sionismu vznikla až v období 19. století v Evropě, ve které se velmi rychle mezi obyvateli rozšiřoval antisemitismus (nepřátelství vůči Židům). Právě tužba Židů po novém státě vnesla mezi jejich vztahy s arabským obyvatelstvem první neshody a napětí. To dále podněcovalo neustálé židovské přistěhovalecké vlny, které označují jako alija. Na území Palestiny se Židé dostávali obvykle jako turisté, kterých se týkaly diplomatické výsady garantované Osmanskou říší. Na získané půdě pak postupně zakládali své nové domy a vesnice. Jejich počet se neustále zvětšoval. V průběhu 18. století zde žilo přibližně pět tisíc Židů. O necelých sto let později převyšoval jejich počet hodnotu dvaceti tisíc a v roce 1914 žilo na tomto území již devadesát tisíc Židů. Oproti půl milionu Arabů zde byli Židé stále výraznou menšinou. Na počátku 20. století se však arabské obyvatelstvo, více než na zvyšující se počet Židů, soustředilo na stále slabší moc Osmanské říše, která šla postupně k zániku. S tímto faktem pak souvisí snaha a touha po vlastním arabském státě – arabský nacionalismus. Právě touha Židů

⁵⁵HITZEL, Frédéric. *Osmanská říše: 15.-18. století*. vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. s. 79-80

⁵⁶ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 19-20

a Arabů po vlastním nezávislém státě vedla v následujících letech 20. století ke vzniku mnoha násilných konfliktů mezi těmito odlišnými kulturami. Ke snaze konflikt vyřešit a ukončit se zde později snažila přispět i Organizace spojených národů.⁵⁷

3.6 Sionismus

Za hlavního propagátora sionismu bývá označován Theodor Herzl, což byl novinář, kterému se podařilo poprvé dostat myšlenku o židovském státu mezi širokou veřejnost. Zásadním se pro něj staly okolnosti spojené s obviněním francouzského kapitána Dreyfuse z vlastizrady. Stalo se tak především díky stále šířícímu se antisemitismu mezi Evropany. Následně se Herzl zasloužil o vznik tzv. Světové sionistické organizace. Původní myšlenky o židovském státě nebyly pevně spjaty s územím Sváté země. Při rozhodování o jeho možném umístění se uvažovalo také např. o Argentině, Kypru, Kongu či Ugandě. O území Palestiny se oficiálně rozhodlo na Prvním sionistickém kongresu, který se konal v roce 1897 v Basileji. K podpoře této myšlenky se přiklonil na krátko i německý císař Vilém II., který však svůj názor přehodnotil v okamžiku, kdy se nedařilo najít společnou domluvu s osmanským panovníkem, který v té době území Palestiny ovládal. Židé tak museli na vznik svého samostatného státu dále čekat.⁵⁸

3.7 Britský mandát Palestina

Mandátní práva v oblasti Blízkého východu získala Británie společně s Francií od Společnosti národů v roce 1920, kdy proběhla konference v San Remu. Tu svolaly vítězné mocnosti první světové války. „*Mandáty byla forma mezinárodního poručení koloniálních území poražených velmocí. Mocnosti měly být zodpovědné za řízení, sociální a kulturní úroveň a rozvoj obyvatelstva mandátních území do té doby, než budou shledány způsobilými pro osamostatnění. Jaký ale bude časový horizont tohoto procesu, nebylo nikde stanoveno.*“⁵⁹Kromě Palestiny, ze které byla v roce 1921 vyčleněna oblast Zajordánska (východní Palestina), se britským mandátem stala také oblast Mezopotámie (dnešní Irák).⁶⁰

⁵⁷ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 19-27

⁵⁸HERZL, Theodor. *Židovský stát: pokus o moderní řešení židovské otázky*. vyd. 1. Praha: Academia, 2009. s. 22-27

⁵⁹ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 40

⁶⁰Tamtéž s. 40

V roce 1921 se Winston Churchill stal novým britským ministrem kolonií. Mezi jeho hlavní cíle patřilo především upevnit pozice Britů na Blízkém východě. K tomuto účelu svolal ve stejném roce konferenci, která se konala v egyptském hlavním městě Káhiře. Zde určil vedoucí muže Iráku a východní Palestiny. Stali se jimi emír Fajsal a jeho bratr Abdalláh. Na této konferenci se také vyřešily poslední otázky týkající se rozpadu Osmanské říše a s tím související budoucnost Blízkého východu. Prvním, kdo se stal britským vysokým komisařem pro Palestinu, byl sir Herbert Samuel. Celkem se za dobu britského mandátu vystřídalo v Palestině sedm vysokým komisařů.⁶¹

Britský mandát však nebyl tím, o co zdejší Arabové usilovali. Cíl v podobě vzniku vlastního arabského státu se dle názoru většiny začal vzdalovat. Často se také objevoval názor, že byla pouze turecká nadvláda nad územím vyměněna za tu britskou. Nespokojenost arabských obyvatel podněcovaly také kroky britské zahraniční politiky, kdy bylo například povoleno vyvěšování sionistické vlajky na veřejnosti. V případě vlajky arabských obyvatel bylo ovšem její vyvěšování zakázáno. Obrovský příliv nových židovských obyvatel především z Evropy byl jedním z dalších problémů a obav Arabů. S nárůstem nových židovských obyvatel na tomto území souvisel také nutný odkup půdy. Tyto důvody vedly k tomu, že začalo docházet k prvním násilnostem na území Palestiny ze strany radikálních arabských skupin. V počátku však nešlo o žádné organizované útoky. Nepokoje, které byly výsledkem napětí mezi obyvatelstvem, měly podobu spíše výtržností v ulicích měst. Docházelo např. k ničení židovských domů a různých obchodů. Britové se tuto situaci pokusili řešit v roce 1922, kdy byla vydána poprvé tzv. Bílá listina. Ta měla za úkol stanovit maximální počet židovských přistěhovalců a tím jejich příliv částečně omezit. Toto opatření však zásadní vliv na zklidnění situace nemělo.⁶²

Jedny z prvních velkých nepokojů započaly v srpnu roku 1929. Důvodem byla tzv. Zeď nářků v Jeruzalémě. Toto místo má velký význam jak pro židovské náboženství, tak pro islám. Na tomto místě měl stát chrám původně postaven králem Šalomounem. V průběhu historie byl několikrát zničen a znovu vybudován a Židé věří, že Zeď nářků je poslední dochovanou zdí z tohoto posvátného chrámu. Později se toto místo stalo významným také pro muslimy. Ti naopak věří, že hora, kde původní chrám

⁶¹ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 40-41

⁶²Tamtéž s. 42-44

stál, je místem, odkud se prorok Mohamed dostal do nebe k Bohu. Již dříve přišli Židé žijící na tomto území s myšlenkou, že toto místo odkoupí. Arabové však s tímto návrhem nesouhlasili s obavami, že si Židé tímto způsobem podmaní časem celou Palestinu. Hlavní nepokoje započaly 23. srpna 1929. Tento den se začaly šířit mezi Araby informace o plánovaném útoku na některé z jejich mešity. Reakcí na tuto informaci byl okamžitý útok na židovské obyvatelstvo. Ten měl za následek úmrtí 63 Židů. Reakcí na tento útok bylo napadení mešit na různých místech Palestiny. Výsledkem bylo celkem 249 obětí, z toho se jednalo o 133 Židů a 116 Arabů. Další násilnosti následovaly ve městě Hebron, které se nachází ve vzdálenosti přibližně třiceti kilometrů od Jeruzaléma. Město má velký náboženský význam z důvodu, že v místním podzemním systému jeskyní zvaném Machpela se nacházejí ostatky Abraháma a jeho rodiny. Ten bývá označován jako praotec všech tří hlavních monoteistických náboženství. Hebron a jeho okolí je jedna z mála oblastí, kde Židé prokazatelně žili od starověku až do první poloviny 20. století. Toto významné poutní místo je však také oblastí s nejvíce vyhrcovanými vztahy mezi Židy a Araby. Kvůli násilným nepokojům zde však muselo dojít postupně k evakuaci všech místních Židů. Po částečném zklidnění situace byla vytvořena Británií vyšetřovací komise. Ta měla za úkol zajistit různými kroky, aby k dalším nepokojům již nedocházelo. Dle této komise byly hlavní problémy vyvolávající nepokoje především neustálý přísun nových židovských obyvatel a jejich způsob získávání nové půdy. Navrhla proto výrazné omezení obou těchto jevů. S předloženými návrhy, jak řešit problematickou situaci na palestinském území, však u britské vlády neuspěla.⁶³

3.7.1 Arabská revoluce

Další pokračování násilných konfliktů mezi zneprátelenými Židy a Araby, v průběhu 30. let 20. století, se označuje jako Arabská revoluce. V tomto období došlo k několika významným událostem, které ovlivnily světové dění. Důsledky hospodářské krize a neustálé zvyšování popularity Adolfa Hitlera v Německu, byly hlavními důvody dalšího zvýšení počtu židovských uprchlíků, kteří mířili na palestinské území. To mělo také za následek růst nespokojenosti arabského obyvatelstva a vznik dalších násilných nepokojů především ze strany mladé generace Arabů. Ti se vyznačovali daleko větší hrdostí k národní příslušnosti, než jejich předkové. V roce 1936 došlo ke vzniku Vysoké

⁶³ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 44-48

arabské komise, které veřejně vyhlásila pracovní stávkou Arabů a nabádala k bojkotu zboží a výrobků pocházejících od židovských obchodníků. Snažila se také vybízet Arabů k násilným útokům na obyvatele židovského původu a na úřady pod britskou správou. Vzniklou situaci se podařilo uklidnit až vysláním 20 tisíc britských vojáků. Následně vznikla tzv. Peelova komise, která měla řešit budoucí vývoj vztahů mezi zneprátenými národy. Ocitla se však ve velmi obtížné situaci, kdy musela vyřešit téměř výhradně protikladné nároky účastníků této konfliktní situace. Nejvíce se řešila otázka dalšího nárůstu počtu Židů v této oblasti, což arabské obyvatelstvo považovalo za nepřijatelné. Po důkladné analýze této situace komise dospěla k možnému řešení v podobě návrhu na rozdělení palestinského území na dva samostatné státy. S tímto návrhem a s jeho podmínkami však u zneprátených stran komise neuspěla. V roce 1937 tak došlo k obnovení nepokojů, které trvaly až do roku 1939. Britský mandát se zde stal poprvé jedním z hlavních cílů násilných útoků.⁶⁴

3.8 Situace během 2. světové války

S vypuknutím 2. světové války se centrem pozornosti Velké Británie stala především Evropa. Na palestinském území však stále přetrvávala nespokojenost s britskou správou a s dosud nevyřešenou otázkou o případném rozdělení této oblasti na dva nové státy. Situaci Spojenců na Blízkém východě mohl dále zkomplikovat fakt, pokud by zneprátené mocnosti Osy získaly arabské obyvatelstvo na svou stranu. Naštěstí se tak nestalo, což se dalo považovat za velký úspěch britské diplomacie. Kvůli průběhu 2. světové války bylo také pro židovské obyvatelstvo důležité zůstat na straně Británie. Velké množství Židů a Arabů se dokonce zúčastnilo bojů v rámci britských vojenských oddílů. Vytvořena byla tzv. Židovská brigáda i Arabská legie.⁶⁵

Po ukončení 2. světové války docházelo k různým politickým změnám v mnoha státech Evropy. Změny se týkaly také Velké Británie, kde ve volbách zvítězili labouristé. V rámci programu jejich zahraniční politiky bylo jedním z hlavních cílů zabezpečení vlády nad strategicky důležitým územím Blízkého východu. Došlo tak k dalšímu omezení nárůstu počtu nových Židů na palestinském území a nově Britové začali s podporou migrace Židů do jiných států mimo Evropu. Toto rozhodnutí však vedlo pouze k dalšímu vyhrocení vztahů ze strany sionistů a k dalším násilnostem.

⁶⁴ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 48-49

⁶⁵Tamtéž s. 58-59

Za doposud největší násilnou akci ze strany Židů bývá označován výbuch v hotelu, který byl sídlem vedení britské správy. Stalo se tak 22. července roku 1946, o život zde přišlo více než 90 lidí. Následně proběhla další mnohá jednání s různými návrhy na možné rozdělení palestinského území mezi Židy a Araby. Žádný se však nesetkal s úspěchem. Británie tak byla nucena 25. února 1947 zapojit do řešení této situace Organizaci spojených národů.⁶⁶

Historie Blízkého východu je velmi bohatá. V průběhu minulosti zde docházelo ke střetům mnoha mocností z Evropy i Asie. Pro vznik izraelsko-palestinského konfliktu byl však důležitý až počátek 20. století a rozpad Osmanské říše. Po této události se začala projevovat mnohem větší touha po vlastním státě u Židů i Arabů. Jejich spory následně vedly k řadě násilných konfliktů v této oblasti.

⁶⁶ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 63-65

4 Izraelsko-palestinský konflikt

Obsahem čtvrté kapitoly bude vývoj izraelsko-palestinského konfliktu v průběhu 20. století. Zaměříme se na významné události, momenty a osobnosti, které ovlivnily jeho postupný průběh. Část kapitoly se bude týkat rozdělení palestinského území na arabskou a židovskou část. Dále se budeme postupně věnovat vzniku a průběhu jednotlivých konfliktních situací, které následovaly po založení židovského státu Izrael.

4.1 Rozdělení palestinského území

Krátce poté, co Británie předložila otázku Palestiny zpět OSN, byla touto organizací založena tzv. The United Nations Special Committee on Palestine (UNSCOP). Nově vzniklá komise dostala za úkol vypracovat návrh na řešení dané problematiky na tomto území. Skládala se celkem z jedenácti hlavních představitelů členských států OSN. Jedním z nich byl mimo jiné i zástupce tehdejšího Československa Karel Lisický. S jejich činností v Palestině však nesouhlasilo zdejší početné arabské obyvatelstvo, které považovalo jejich aktivity za porušení zásad deklarovaných Chartou OSN. Tento dokument vymezoval právo pro každý národ rozhodovat svobodně o svém vlastním osudu. Díky této kritice tak komise spolupracovala především se sionisty.⁶⁷ Po několika týdnech strávených na palestinském území dospěla komise k závěru, že britský mandát zde bude nutné ukončit a následně vytvořit vhodné podmínky k osamostatnění zdejšího území. Většina členů komise byla pro vytvoření dvou samostatných států, někteří členové však také navrhovali vytvořit na tomto území federaci. Většinový návrh rozděloval území celkem do osmi oblastí. Z toho tři měly připadnout Židům a tři Arabům. Zbylé dvě části představovaly město Jaffa, což měla být muslimská enkláva na území židovského státu a Jeruzalém, který měl být ve správě Poručenské rady OSN.⁶⁸

Velká Británie následně souhlasila s tím, že opustí palestinské území a předá svůj mandát OSN. Další významnou událostí bylo hlasování Valného shromáždění OSN, které proběhlo 29. listopadu 1947. Zde se s konečnou platností rozhodlo, že dojde k rozdělení území dle návrhu UNSCOP. Arabské obyvatelstvo a mnohé další arabské státy však oznámily, že se vznikem židovského států nesouhlasí a budou jeho vzniku

⁶⁷ČEJKA, Marek. *Dějiny moderního Izraele*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 33-34

⁶⁸LEWIS, Bernard. *Dějiny Blízkého východu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Dějiny států. s. 318

bránit. Toto oficiální schválení vzniku židovského státu tak znamenalo, že se obě zneprátelené strany začaly připravovat na ozbrojený konflikt. Ten zpočátku probíhal formou jednotlivých násilností na různých místech země. Docházelo tak k oboustranným útokům na jednotlivá obydlí, či celé vesnice. Jedna z největších násilných akcí proběhla ve vesnici Dejr. Došlo zde k usmrcení více než stovky zdejších obyvatel židovskými radikály. Díky velmi dobré vojenské organizaci sionistů postupně došlo k tomu, že mnoho arabského obyvatelstva uprchlo ze země a zanikla celá řada jejich vesnic. Ty byly často nově osídleny židovským obyvatelstvem. Celkem se jednalo o několik set tisíc arabských uprchlíků, kteří ze strachu opustili svou zemi.⁶⁹

4.1.2 Vznik samostatného státu Izrael

Muzeum ve městě Tel-Aviv bylo místem, kde se 14. května roku 1948 sešla izraelská Prozatímní státní rada. Byla zde oficiálně vyhlášena Deklarace izraelské nezávislosti, kterou přečetl David Ben Gurion, první izraelský premiér. V úvodu tohoto dokumentu stálo: „*Země Izraelská je kolébkou židovského národa, zde byla formována jeho duchovní, náboženská a politická tvář, zde bojoval o státní samostatnost, zde vytvořil své národní i univerzální kulturní hodnoty a daroval světu nesmrtelnou Knihu knih. Násilím vyhnán ze své Země zůstal jí věrný v celé diaspoře a nikdy se nepřestal modlit a doufat v návrat do své Země a v obnovu politické svobody.*“⁷⁰ Tento významný okamžik doprovázel také odchod většiny britských jednotek ze zdejšího území, jejichž mandát měl totiž oficiálně skončit následující den 15. května 1948 přesně v 18 hodin. Po ukončení britského mandátu byla tato nová země s názvem Stát Izrael uznána Spojenými státy americkými, Sovětským svazem i mnoha dalšími zeměmi. Velká Británie však Izrael uznala až v roce 1950. Se vznikem Izraele byl tak částečně naplněn plán OSN o rozdělení území na židovský a arabský stát. Na rozdíl od Židů se však arabské obyvatelstvo svého státu v tomto období nedočkalo. Nesouhlas Arabů s vyhlášením Státu Izrael tak vedl k okamžitému zahájení ozbrojeného konfliktu.⁷¹

4.2 První arabsko-izraelská válka

Prakticky ihned po vzniku Izraele započal ozbrojený konflikt mezi státy z tzv. Ligy arabských států, což byla organizace zaručující spolupráci mezi arabskými

⁶⁹SCHUBERT, Kurt. *Dějiny Židů: historie, náboženství, antisemitismus*. vyd. 1. Praha: NS Svoboda, 2003. s. 120

⁷⁰ČEJKA, Marek. *Dějiny moderního Izraele*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. s. 39

⁷¹Tamtéž s. 39-43

zeměmi, a nově vzniklým Izraelem. Na ten zaútočily armády Egypta, Jordánska, Iráku, Sýrie, Libanonu a Saudské Arábie. Celkový průběh tohoto konfliktu můžeme rozdělit do dvou hlavních částí. První probíhala od 14. května 1948 do 11. června 1948. Druhá část pak začala 6. července 1948 a ukončena byla 19. července 1948. Rozdělení konfliktu na dvě části bylo výsledkem mírových snažení OSN.⁷²

Díky velké početní přesile arabských útočníků se zpočátku předpokládalo, že nově vzniklý stát nebude schopen vzdorovat. To se však ukázalo jako mylná představa. Dobře organizovaná izraelská armáda prokazovala mnohem větší efektivitu než ta arabská. Problémy nastávaly především v komunikaci této početné armády, která útočila často velmi nesystematicky. Mizivé válečné zkušenosti většiny arabských vojáků a zastaralé vybavení znamenalo další obtíže pro útočníky. Pravým opakem pak byla armáda Státu Izrael. Ta měla zpočátku největší problém s nedostatkem zbraní a armádního vybavení. To však změnila dodávka zbraní a munice z Československa. Dobrá organizace, zkušenosti velké skupiny vojenských velitelů a vojáků z 2. světové války a také dostatek moderních zbraní umožnily Izraeli provést úspěšný protiútok a své území ubránit a částečně rozšířit. V následujícím období probíhala mírová jednání, která měla za úkol vzniklou situaci uklidnit. V roce 1949 pak došlo ke stanovení tzv. zelené linie, což byla linie příměří mezi arabskými státy a Státem Izraele. Dohlížet na ni měly jednotky OSN. Vyjádření nesouhlasu arabských zemí však znamenalo, že konflikt bude nadále pokračovat i přes podepsání dohod o příměří.⁷³

Důležitým faktem bylo stále také to, že po ukončení první arabsko-izraelské války opět nedošlo k rozdělení zdejšího území dle požadavků OSN. Oblasti původně určené pro vznik arabského státu obsadil Egypt společně s Jordánskem. Část arabského území zabral Izrael, který tak rozšířil svou rozlohu. Tato území později anektoval. Otázkou zůstalo také rozdělení města Jeruzalém, které mělo být pod správou OSN. Ve skutečnosti bylo však rozděleno na dvě části. Východní Jeruzalém, ve kterém žilo především arabské obyvatelstvo, byl ovládán Jordánskem. Naopak tzv. Západní Jeruzalém byl pod vládou Izraele. Západní Jeruzalém byl později také určen za izraelské hlavní město. Blízký východ a s ním související arabsko-izraelský konflikt byl důležitým a sledovaným územím také po vzniku studené války. Tehdejší americký

⁷²ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 78

⁷³Tamtéž s. 79-80

prezident Harry S. Truman označil Blízký východ za předpokládanou oblast střetu světových mocností. Toto období na konci 40. let 20. století je také často označováno jako zlom, kdy došlo k začátku tzv. moderního konfliktu mezi Židy a Araby na Blízkém východě. Pro Židy na celém světě byl velmi významný rok 1950, kdy Izrael přijal Zákon o návratu. Ten znamenal možnost pro všechny Židy přicestovat do Izraele a oficiálně získat izraelské občanství.⁷⁴

4.3 Suezská krize

Další období v historii Blízkého východu, ve kterém vypukl významný ozbrojený konflikt, se označuje jako suezská krize nebo také sinajský konflikt. Pro arabské obyvatelstvo byl výsledek první arabsko-izraelské války velkým zklamáním. Proto v řadě arabských států začalo postupně docházet k vnitropolitickým krizím a změnám. Pro Egypt to znamenalo, že se k moci dostalo Hnutí svobodných důstojníků, které vedl Gamál Násir, pozdější vůdce země. Násirova politika se vyznačovala silným radikalismem, arabským nacionalismem a s ním související nenávisť vůči Izraeli a západním mocnostem. Postupně tak začal prosazovat důležité kroky a opatření, které měly vést ke zničení Izraele a k zániku působení západních států na Blízkém východě. Prvním krokem, který učinil, byla námořní blokáda izraelských obchodních lodí. Egypt pro izraelské lodě uzavřel následně také Suezský průplav, který tvoří důležité spojení při obchodování se zeměmi Dálného východu. Na základě mnoha jednání se z oblasti Suezského průplavu stáhly také britské vojenské oddíly, které zde působily řadu let. Důležitým okamžikem bylo Násirovo rozhodnutí znárodnit Suezský průplav a získat tak majetek Společnosti suezského průplavu. K tomuto kroku došlo přesně 27. července 1956. Společnost suezského průplavu byla ve většinovém vlastnictví investorů z Velké Británie a Francie. Tyto dvě významné evropské mocnosti chápaly Násirovu akci za velké ohrožení jejich působení a aktivit v oblasti Blízkého východu, proto se také ihned rozhodly přistoupit na patřičná opatření, která měla tuto nepříznivou situaci vyřešit. Důležité je zde také zmínit, že byl Násir značně podporován Sovětským svazem, který ovlivnil v tomto konfliktu i pozici Československa. To vypovědělo smlouvu o dodávkách zbraní a munice Izraeli a začalo nově s podporou Egypta.⁷⁵

⁷⁴ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 84-85

⁷⁵HERZOG, Chaim. *Arabsko-izraelské války: válka a mír na Blízkém východě od války za nezávislost v roce 1948 po současnost*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. s. 138

Británie a Francie se zpočátku pokoušely najít podporu k vojenskému útoku v oblasti Suezského průplavu u USA. Zde však především z důvodu probíhající studené války neuspěly. Novým vojenským spojencem pro plánovanou vojenskou akci se tak stal Izrael, pro který představoval Násirův režim také velkou hrozbu. Dle vojenských plánů měl Izrael zaútočit na Egypt jako první s pozdější pomocí britské a francouzské armády. Tento postup byl následně také uskutečněn. Dne 29. října 1956 zahájili Izraelci útok na Egypt. Izrael za pomoci svých spojenců obsadil oblast Sinajského poloostrova za osm dní. Toto vojenské vítězství mělo však velkou dohru v mezinárodní diplomatické oblasti. Vojenský zásah proti Egyptu rychle odsoudili představitelé USA i Sovětského svazu. Ti společně s OSN donutili ke stažení britské a francouzské vojenské jednotky z území Egypta. Izraelské jednotky výzvu zpočátku neuposlechly a k jejich evakuaci došlo až v březnu roku 1957. Nahradily je zde mírové jednotky OSN, které dohlížely na dodržování dohodnutých podmínek mezi Egyptem a Izraelem. Přes vojenské vítězství britských, francouzských a izraelských vojenských jednotek se za reálné vítěze tohoto konfliktu dají označit Egypt společně se Sovětským svazem, který posílil svou pozici na Blízkém východě. Egypt si udržel své území a kontrolu nad Společností Suezského průplavu, která byla pro Egypt významným finančním zdrojem. Naopak britská a francouzská moc v této oblasti byla značně oslabena. Ukázalo se zde také, jak důležitá je podpora USA pro evropské mocnosti při prosazování jejich mocenských zájmů. Z pohledu Izraele zůstal Egypt znepráteleným státem s velkým rizikem vypuknutí dalšího válečného konfliktu.⁷⁶

4.4 Organizace pro osvobození Palestiny

Po vzniku Státu Izrael došlo pouze k částečnému naplnění plánů OSN. Neexistující arabský stát na území bývalé britské správy byl příčinou útěku mnoha arabských obyvatel, pro které se staly novým útočištěm okolní arabské státy. Velkým problémem Arabů byla původně jejich špatná organizovanost a neschopnost oficiálně formulovat své nároky a požadavky. Postupně však docházelo ke vzniku různých sdružení a organizací zabývajících se politickou situací a nárokem Arabů na vlastní nezávislý stát. Mezi nejvýznamnější patří Organizace pro osvobození Palestiny (OOP), která vznikla 28. května 1964. Finanční podporu organizace získávala od většiny okolních arabských států kromě Jordánska. Tam se nacházelo velké množství

⁷⁶JUDD, Denis. *Impérium: britská imperiální zkušenost od roku 1765 do současnosti*. 1. vyd. v čes. jaz. Praha: BB art, 1999. s. 374

palestinských uprchlíků. Jordánský král se však obával vypuknutí možných nepokojů v souvislosti s touhou po vlastním státě. K největším podporovatelům OOP patřil Egypt, který ji nabídl k působení oblast Sinajského poloostrova a Pásmo Gazy. V rámci OOP působilo několik dalších organizací. K těm nejznámějším patří organizace Fatah, kterou v roce 1965 založil Jásir Arafat, pozdější předseda OOP. Fatah bývá často také označován jako ozbrojená složka OOP, podnikající ozbrojené útoky proti Izraeli. V mezinárodní sféře byla tak často OOP vnímána jako teroristická organizace. Naproti tomu ji Arabové nazývali osvobozeneckou organizací. Významným dokumentem byla tzv. Palestinská národní charta, která jako území Palestinského státu vymezila jako oblast celého bývalého britského mandátu. Později se požadavky zúžily na oblast Pásmo Gazy a Západního břehu. Charta také označila, že jediným způsobem, jak docílit vzniku arabského státu, je cesta násilí a ozbrojených bojů.⁷⁷

4.5 Šestidenní válka

Konflikt s označením Šestidenní válka se řadí mezi ty nejvýznamnější válečné střety, které se odehrály v historii Blízkého východu. Odehrál se v krátkém rozmezí dnů od 5. června do 10. června roku 1967. Pro Izrael znamenal velké vítězství a také značné rozšíření jeho území. Celému konfliktu předcházely neustálé ozbrojené útoky při hranicích Izraele a sousedních arabských států. V oblasti Sinajského poloostrova stále působily jednotky OSN, které dohlížely na dodržování podmínek dohodnutých po konci sinajského konfliktu. Velký zlom však nastal, když se egyptskému vůdci Násirovi podařilo uzavřít dohodu s generálním tajemníkem OSN o odvolání těchto mírových jednotek. Ihned po jejich odchodu začal Egypt s opětovnou blokádou izraelských lodí v této oblasti a s postupným přesunem početného vojska ke hranicím s Izraelem. Ten považoval Násirovo jednání za válečný akt, na který bude nutné odpovědět vojenskou silou.⁷⁸ Izrael provedl překvapivý letecký útok na Egypt 5. června 1967 v ranních hodinách a podařilo se mu zničit velké množství leteckých základen a většinu egyptských bojových letounů. Klamné vyjádření egyptského vůdce Násira, že naopak došlo k velkým ztrátám na straně Izraele, dokonale zmátlo jeho spojence Sýrii a Jordánsko, kteří tak podnikli neúspěšný útok proti Izraeli. Vzniklá situace se mezitím začala řešit i na půdě OSN. Sovětský svaz, ovlivněný prohlášením Násira, usiloval o to,

⁷⁷ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 102-105

⁷⁸HERZOG, Chaim. *Arabsko-izraelské války: válka a mír na Blízkém východě od války za nezávislost v roce 1948 po současnost*. vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. s. 184

aby nedošlo k zásahu jednotek OSN a mohlo tak pokračovat úspěšné arabské tažení. Situace se však vyvíjela velmi odlišně, a to výrazně ve prospěch Izraele. Ten postupně obsadil Sinaj, Pásmo Gazy, Golanské výšiny, celý Jeruzalém a Západní břeh Jordánu. Velké nadšení vzbudilo u Židů na celém světě ovládnutí Jeruzaléma, především jeho staré části s mnoha významnými náboženskými památkami. S nabytím nových území však vznikl velký problém v podobě toho, že se na izraelském území nyní ocitlo velké množství arabských obyvatel. Dalo se tak předpokládat, že zde bude docházet opět k dalším násilnostem.⁷⁹

4.6 Jomkipurská válka

Snahy arabských států o zničení Státu Izrael a ovládnutí jeho území pokračovaly i v průběhu 70. let. 20. století. Jejich další společný útok začal 6. října 1973. Tento konflikt se označuje jako Jomkipurská válka, protože začal v den významného židovského svátku Jom Kippur. Pro Izrael byl tento útok velmi překvapující, proto také slavila zpočátku egyptská a syrská armáda úspěch. Stejně jako v předchozích válečných střetnutích v průběhu 20. stol. i v tomto sehrály důležitou roli největší světové mocnosti té doby. Díky dodávkám vojenské výzbroje od USA začal postupně Izrael odražet útoky Egypta na Sinajském poloostrově. Uspěl pak také v oblasti Golanských výšin, kde se střetl s armádou Sýrie. Celý konflikt byl ukončen 11. listopadu 1973, kdy zneprátelené strany uzavřely příměří. V celém procesu vyjednávání sehrál důležitou roli pozdější americký ministr zahraničí Henry Kissinger. Ten dohodl první společné setkání zneprátelených stran Izraele, Egypta, Sýrie a Jordánska. Konference se konala v Ženevě a byla velkým příslibem pro budoucí vývoj vztahů mezi Izraelem a okolními arabskými státy. Možný problém v dalším vyjednávání však USA spatřovalo v posilujícím se postavení radikální OOP. Tato organizace se po ukončení Jomkipurské války totiž stala oficiálním zástupcem palestinských Arabů a po zasedání Valného shromáždění OSN získala v roce 1974 také statut pozorovatele.⁸⁰

Izraelsko-palestinský konflikt v průběhu 20. století znamenal velké množství násilností a také mnoho obětí na lidských životech. Velký vliv na jeho průběh měly mnohé vyspělé státy. Určit jeho viníka, či posoudit oprávněnost nároků zúčastněných stran je velmi obtížné. Izraelci i Palestinci však dokážou uvést celou řadu argumentů,

⁷⁹ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 113-115

⁸⁰Tamtéž s. 146-147

které jejich nároky na území podpoří. Dosáhnout konečné dohody zde bude velmi obtížné. Velkým problémem jsou radikální organizace a skupiny na obou stranách, které se snaží dosažení míru zkomplikovat.

5 Palestina na cestě k suverénní státnosti

V této kapitole se budeme věnovat vývoji událostí v oblasti Blízkého východu po ukončení Jomkipurské války. Budeme se zabývat politickou pozicí OOP. Dále se zaměříme na mírové procesy, které měly ukončit izraelsko-palestinský konflikt a umožnit tak vznik samostatného palestinského státu. Zabývat se budeme také nepokoji, které u palestinského obyvatelstva vyvolala tamní nepříznivá politická a ekonomická situace.

5.1 Camp David

Velkým příslibem pro zklidnění situace na Blízkém východě a také pro zlepšení vztahů mezi znepráteným Egyptem a Izraelem byl rok 1977. Díky diplomatickému vyjednávání došlo k nečekanému kroku tehdejšího egyptského prezidenta Anwara Sadata, který 19. listopadu 1977 odcestoval do Jeruzaléma jednat s izraelským premiérem Beginem o budoucím míru mezi těmito dlouhodobě zneprátenými státy. Započala tak mírová jednání, která byla pečlivě sledována západními státy. Mezi egyptské požadavky, které měly vést k nastolení míru, patřilo stažení Izraele z území, které okupoval od ukončení války v roce 1967. Další podmínkou bylo uznání práva na sebeurčení pro Palestince. V tomto mírovém procesu sehrál důležitou roli americký prezident Jimmy Carter. Ten do mírových jednání zasáhl poté, co se ukázalo, že najít konečnou dohodu bude mezi Izraelem a Egyptem velmi obtížné především kvůli území Západního břehu a palestinskému právu na samosprávu. Izrael chtěl povolit jen tzv. administrativní samosprávu. Jednalo by se o palestinskou kontrolu zdravotnictví, sociální péče a školství. Americký prezident následně svolal jednání do Camp Davidu, kterého se zúčastnili zastupitelé zneprátených stran. Během necelých dvou týdnů zde došlo 17. září 1978 k podepsání dvou dohod. Ty se týkaly podmínek mírových vztahů mezi těmito státy a také řešily otázku Palestiny. Palestinská autonomie měla vzniknout na území Západního břehu a v pásnu Gazy. Palestinské obyvatelstvo si mělo v budoucnu zvolit samosprávný orgán, který by nahradil vojenskou samosprávu Izraele. Celý mírový proces byl završen 26. března 1979, kdy byla podepsána ve Washingtonu mírová smlouva mezi Izraelem a Egyptem. Této události předcházelo také udělení Nobelovy ceny míru oběma hlavním aktérům jednání, kterými byli Anwar Sadat a Menachem Begin. Dohody mezi Izraelem a Palestinou tak podpořily snahu OOP o vytvoření palestinského státu. Po uplynutí několika měsíců od podepsání dohod se však ukázalo, že se Izrael ve skutečnosti nevzdá okupovaných území. Naopak došlo

k mnohem intenzivnější výstavbě izraelských osad, jak na Západním břehu, tak v pásmu Gazy.⁸¹

5.2 Libanonské bojiště

Výraznou roli v izraelsko-palestinském konfliktu sehrál také další stát z oblasti Blízkého východu a to Libanon. Ten se v průběhu tohoto konfliktu stal útočištěm pro mnoho palestinských uprchlíků. Zvýšení jejich přílivu v době Šestidenní války znamenalo vznik mnoha uprchlických táborů především v okolí velkých měst. Jejich příchod znamenal také změnu ve struktuře zdejšího obyvatelstva. Nastala tak situace, kdy se muslimové stali početnější skupinou než místní křesťané. Nárůst počtu muslimů rozdělil libanonskou společnost na dvě skupiny, které mezi sebou začaly soupeřit. Tohoto faktu využila OOP, které se podařilo ovládnout jih libanonského území při hranicích s Izraelem. Z tohoto místa pak začali bojovníci OOP podnikat útoky na Izrael. Ten pak často reagoval tvrdou odvetou a libanonské území se tak stalo přímou součástí a dějištěm izraelsko-palestinského konfliktu. V letech 1978 a 1982 došlo ke dvěma izraelským invazím s cílem obsadit území jižního Libanonu a zastavit tak neustálé útoky OOP. Úspěšná izraelská vojenská tažení pak byla vždy zastavena OSN. Na libanonské území byly vyslány vojenské oddíly z USA, Francie a Itálie, které dohlížely na odsouhlasené stažení OOP a na udržování míru. Nepokoje zde však neustaly především kvůli hnutí Hizballáh, které zde v tomto období vzniklo. Jednalo se o politicko-vojenské hnutí, jehož příznivci byly radikální muslimové, kteří podnikli mnoho útoků na Izrael i na příslušníky OSN, působící na libanonském území.⁸²

5.3 První intifáda

V následujících letech pokračovaly násilné akce, jak ze strany Palestinců, tak ze strany Izraele. Izraelští představitelé se pokoušeli znepříjemnit život muslimského obyvatelstva na okupovaném území. Jednalo se např. o získávání nutných povolení pro přemísťování se mezi jednotlivými městy, pohrdavé chování izraelských vojáků vůči Palestincům, jejich časté zatýkání a ničení jejich obydlí. Velkým problémem byla také výstavba nových židovských osad v těchto oblastech. To všechno přispívalo ke zvyšujícím se nepokojům většiny Palestinců. Za počátek intifády neboli prvního arabského povstání se dá označit 9. prosinec 1987. V tento den došlo k zabití

⁸¹SCHULZE, Kirsten E. *Arabsko-izraelský konflikt*. 1. vyd. Brno: CPress, 2012. s. 57-60

⁸²ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 151-159

čtyř Palestinců v pásnu Gazy. Na toto neplánované povstání Izrael reagoval nepřiměřeně násilnými vojenskými zásahy, za které byli mnozí členové izraelské armády později souzeni. Vůdce OOP Jásir Arafat, který se v tomto období nacházel na území Tunisu, označil intifádu za plánovanou akci OOP. Ve skutečnosti tomu tak ale nebylo. Mezi Palestinci začaly získávat novou podporu organizace působící přímo v centru dění. Jednalo se o hnutí Hamás a Islámský džihád. Významný okamžik při formování arabského státu znamenal krok, který učinilo Jordánsko. To se vzdalo nároků na oblast Západního břehu a oblast předalo OOP. Této situace Jásir Arafat využil a v roce 1988 vyhlásil z exilu založení samostatného Palestinského státu. Ten uznala většina arabských států, Sovětský svaz a mnohé další země. Palestinský stát tak byl po svém vyhlášení uznán celkem padesáti státy světa. Za ukončení prvního arabského povstání se označuje až rok 1993, kdy byly podepsány mírové smlouvy mezi OOP a Izraelem v Oslu.⁸³

5.4 Mírové procesy

Mezinárodní snahy ukončit tento násilný konflikt probíhaly již od jeho počátku po zániku britského mandátu. Problematické bylo především donutit jeho účastníky ke společnému jednání. Ti však nabízené možnosti odmítali a najít tak cestu ke společnému kompromisu bylo velmi obtížné. Výrazný průlom však nastal v Ženevě na Valném shromáždění OSN, které se konalo 13. prosince 1988. Se svým důležitým projevem zde vystoupil Jásir Arafat, který oznámil změnu politiky OOP. Poprvé zde oficiálně uznal existenci Státu Izrael a zavrhl další násilné útoky. Toto prohlášení otevřelo cestu k řadě jednání o vyřešení izraelsko-palestinského konfliktu. K tomu nejvýznamnějšímu rozhodnutí došlo v roce 1993 v Oslu. Setkali se zde představitelé OOP, které vedl Mahmúd Abbás, blízký spolupracovník Jásira Arafata s izraelským náměstkem ministra zahraničí a jeho společníky. Po řadě jednání došlo k oficiálnímu potvrzení mírové dohody 13. září 1993 ve Washingtonu, kde také došlo k důležitému setkání vrchních představitelů Izraele a Palestiny. Dle tzv. Dohody z Osla měla na dobu pěti let vzniknout přechodná Palestinská národní samospráva na území pásma Gazy a v oblasti města Jericho. Toto území měla tak izraelská armáda dle dohod opustit. Otázky dalšího jednání se měly týkat např. rozdělení Jeruzaléma, určení hranic, židovských osad a bezpečnosti. Z celkového hlediska byla tato dohoda velkým

⁸³MENDEL, Miloš. *Náboženství v boji o Palestinu: judaismus, islám a křesťanství jako ideologie etnického konfliktu*. vyd. 1. Brno: Atlantis, 2000. s. 184-186

diplomatickým úspěchem. Následný vývoj vzájemných vztahů Izraelců a Palestinců se však neobešel bez dalších násilných akcí.⁸⁴

5.5 Budování palestinských institucí

Dohody z Osla byly velkým příslibem ke vzniku budoucího samostatného palestinského státu. Podmínkou však bylo, aby se Palestincům podařilo vybudovat funkční instituce, které by jejich stát následně řídily. Nejprve tak došlo v roce 1994 ke vzniku Palestinské národní samosprávy (PA). Ta měla zastávat funkci palestinské vlády na dohodnutou dobu pěti let. V období mezi lety 1994 a 1995 docházelo také k postupnému budování úřední podpory a bezpečnostního aparátu. Budování státních institucí bylo spojeno také s mohutnou výstavbou nových kanceláří, hotelů a restaurací. Velké investice do stavebnictví však nebyly odrazem skutečné ekonomické situace na tomto území. Od roku 1993 se zde neustále zvyšoval počet Palestinců, kteří žili pod hranicí chudoby. Začalo tak postupně docházet k tomu, že zdejší obyvatelé obviňovali PA ze špatného hospodaření s penězi od zahraničních finančních podporovatelů a také z korupce. Nespokojeni byli také se způsobem obsazování nových politických postů, na které byli dosazeni staří členové OOP, působící do té doby v Tunisu. Budování palestinských institucí bylo tak doprovázeno nespokojeností velké části obyvatel, což mělo vliv na budoucí vývoj mírového procesu mezi Izraelem a Palestinou.⁸⁵

5.6 Situace na přelomu tisíciletí

Jednání mezi Izraelci a Palestinci ukázala, že dodržení předpokládaného časového období pěti let k vyřešení všech sporných bodů je značně nereálné. Velmi problematické byly otázky týkající se židovských osad, přesného vymezení státních hranic a především rozdělení města Jeruzalém, které bylo hlavním bodem sporu. Ke zhoršení celé této situace přispívaly také stále další násilné útoky od obou nepřátelených stran. V roce 1994 došlo v Káhiře k podepsání tzv. Smlouvy o odchodu izraelských jednotek z Gazy a Jericha. V ten samý rok se oficiálně stal Jásir Arafat prezidentem Palestinské samosprávy a přesunul své sídlo do Gazy. Tyto události měly znamenat významný pokrok a naději pro formování nového Palestinského státu. K posílení mírových jednání přispěla i další významná dohoda označovaná názvem Oslo II. K jejímu uzavření došlo v roce 1995 ve Washingtonu a měla zaručit odchod

⁸⁴BROŽ, Ivan. *Arabsko-izraelské války: 1948-1973*. 2. vyd. Praha: Epoque, 2010. s. 342-344

⁸⁵SCHULZE, Kirsten E. *Arabsko-izraelský konflikt*. 1. vyd. Brno: CPress, 2012. s. 83-85

izraelské armády z části území Západního břehu, který se následně dostal pod palestinskou samosprávu.⁸⁶

Tyto události přispěly k tomu, že se mohly konat vůbec první palestinské prezidentské a parlamentní volby. Západní břeh i Pásmo Gazy byly tak rozděleny do několika volebních obvodů. V těchto prvních volbách konaných v roce 1996 došlo k jasnému vítězství Jásira Arafata a Fatahu. Toto jednoduché vítězství bylo především výsledkem toho, že se další populární organizace Hamás voleb nezúčastnila. Dala tak najevo svůj nesouhlas s probíhajícím mírovým procesem, který se snažily i další radikální organizace přerušit. Využívaly k tomu hlavně plánované násilné útoky. Průběh následujících let, který byl plný politických změn, nekončícího násilí a s tím související nespokojeností obyvatel s výsledky mírových jednání, vyústil ke vzniku tzv. druhého arabského povstání.⁸⁷

5.6.1 Druhá intifáda

Za počátek druhé intifády bývá označována cesta izraelského politika Ariela Šarona na Chrámovou horu. Toto místo je významné jak pro židovské náboženství, tak pro islám a jeho zapojování do politických sporů bylo nepřípustné. Na reakci, která by hrozila po jeho návštěvě tohoto místa, byl dopředu politik upozorněn, přesto ji však podnikl. Tato Šaronova návštěva, při které měl s sebou na ochranu přibližně tisíc izraelských vojáků, měla za následek vypuknutí velkých nepokojů. Nelze ji však označovat pouze za jediný důvod vzniku těchto nepokojů. Jednalo se spíše o vyústění dlouhodobě nepříznivé situace na tomto území. Tyto nepokoje se vyznačovaly mnohem větší mírou násilí a počtem obětí než první intifáda. Za největším počtem organizovaných útoků stály především hnutí Hamás a Islámský džihád. Využívány byly také nové typy zbraní jako např. výbušné opasky, rakety s trhavinou a miny na dálkové ovládání. Po útocích těchto radikálů následovaly vždy tvrdé izraelské zásahy za použití vojenských vrtulníků, tanků a různých bojových letadel. Za ukončení nepokojů v rámci druhé intifády bývá často označována smrt Jásira Arafata v roce 2004. Oboustranné

⁸⁶BROŽ, Ivan. *Arabsko-izraelské války: 1948-1973*. 2. vyd. Praha: Epoque, 2010. s. 344-345

⁸⁷ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 199-200

ozbrojené útoky však touto událostí neustaly úplně. V menším rozsahu i nadále pokračovaly.⁸⁸

Výsledek mírového jednání z Osla, které proběhlo v roce 1993, byl velkým příslibem pro budoucí vznik samostatné Palestiny. Následný vývoj však ukázal, že cesta k vlastnímu státu nebude pro Palestince jednoduchá. Budování nových státních institucí a politické změny vyvolávaly nespokojenost mezi obyvatelstvem. Problematické bylo i další vyjednávání s Izraelem o budoucí podobě Palestiny. Celou situaci pak neustále zhoršovaly útoky radikálních skupin.

⁸⁸ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 210-220

6 Současná situace v Palestině

Šestá kapitola této práce se bude zabývat vývojem událostí na území Palestiny po roce 2004, kdy došlo k úmrtí prvního palestinského prezidenta Jásira Arafata. Zaměříme se na významné momenty z tohoto období, které měly vliv na vývoj tamní situace a ovlivnily tak i poměry v současné Palestině. Budeme se také zabývat vztahem Palestiny a Evropské unie. Zaměříme se i na postoj, který zaujímá Česká republika k izraelsko-palestinskému konfliktu a k samotné Palestině.

6.1 Politické změny

Po smrti Jásira Arafata začalo na palestinském území postupně docházet k zásadním politickým změnám. Nutností bylo přerozdělení veškeré moci a funkcí, které doposud zastával. Nejenže byl palestinským prezidentem, stál také v čele OOP a vedl její významnou složku Fatah. Tato událost znamenala také možnost pro radikální organizace, které nesouhlasily s Arafatovou politikou, posílit své dosavadní postavení. Jednalo se především o hnutí Hamás. To bylo v celém světě známé svými násilnými útoky a neochotou uznat samostatný Izrael. Na začátku roku 2005 došlo nejprve k vyhlášení předčasných prezidentských voleb. Od prvních prezidentských voleb se odlišovaly především tím, že do nich zasáhlo více kandidátů. Nejvíce byla soustředěna pozornost na blízkého Arafatova spolupracovníka Mahmúda Abbáse. Tento kandidát byl dle názorů ze zahraničí nejvhodnějším člověkem na prezidentský post. Mezi palestinským obyvatelstvem však Abbás nebyl tak silnou a charismatickou osobností jako Jásir Arafat. Situaci při volbách mu velmi ulehčila neúčast radikálního Hamásu, jehož kandidáti by byli výraznou konkurencí. Celé volby byly pod mezinárodním dohledem, který je hodnotil velmi pozitivně. Ve stejný den jako prezidentské volby proběhly i volby i do místních zastupitelstev v oblasti Západního břehu. Tohoto procesu se již účastnila i organizace Hamás. Výsledky byly velmi překvapivé. Hamás dostal druhý nejvyšší počet hlasů a umístil se tak hned za Fatahem. Tento výsledek částečně předpověděl průběh voleb v Gaze, které se konaly koncem ledna. Daleko větší podpora Hamásu v této oblasti znamenala jednoznačné vítězství před Fatahem. Potvrdilo se tak, že obyvatelé Gazy zastávají mnohem radikálnější názory. Výsledky voleb tak obě územně oddělená palestinská území oddělily i politicky.⁸⁹

⁸⁹ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 249-250

V následujícím roce 2006 došlo také ke konání druhých parlamentních voleb. Zvyšující se podpora Hamásu se projevila i zde. I přes všechny předvolební průzkumy preferencí, které označovaly Fatah za jasného favorita, došlo nakonec k vítězství radikálů z Hamásu. Voliče přilákala především konkrétnost předvolebních výroků a hesel této organizace. Jednalo se o pravý opak k neurčitosti a nejednotnosti Fatahu, který tak po smrti jeho dlouholetého vůdce na veřejnost působil. Fatah následně také odmítl jednat s Hamásem na tvorbě vládní koalice. Novou vládu tak tvořili téměř výhradně představitelé organizace Hamás. Vzniklá situace vyvolala velký nesouhlas u západních zemí. Ty odmítaly jednat s novým vítězem palestinských voleb, který doposud odmítal uznat existenci Izraele a podporuje násilné teroristické akce. V tomto okamžiku byly však západní státy v rozporu s myšlenkou, kterou na palestinském území dlouho prosazovaly, a to demokratický projev vůle zdejších obyvatel. Došlo tak pouze k jedné výrazné změně v oblasti finanční podpory z EU, která mířila na palestinské území. Místo přímého financování palestinského rozpočtu byly finance nově rozdělovány přímo do potřebných oblastí k chudému obyvatelstvu. Cílem této změny bylo z této spolupráce vynechat Hamás. Na novou politickou situaci v Palestině zareagoval i sousední Izrael, který začal zadržovat celní poplatky z palestinského zboží. Palestina tak přicházela o velké množství peněz, což vedlo k vlně protestů u obyvatel.⁹⁰

6.2 Nekončící konflikt

Ve stejném období proběhly také nové parlamentní volby v Izraeli. Nová izraelská vláda veřejně odmítala jakékoliv možné jednání s představiteli Hamásu, kteří nijak neustoupili od svých nepřátelských postojů vůči Izraeli. Stále tak neuznávali existenci státu Izrael. Nejvyhrocenější situace byla v Pásmu Gazy, kde se pozice Hamásu neustále posilovala. Nejradikálnější členové této organizace navíc stále útočili především na židovské osady, které se nacházely v blízkosti Gazy. Využívali k tomu rakety Kassám. Toto neustálé napadání vyvolalo očekávanou odvetnou reakci u Izraelců. Ti tak začali s odstřelováním území ovládaného Hamásem. Pokračovaly tak nekončící oboustranné násilné útoky. Napětí se však začalo zvyšovat i v rámci palestinské politické sféry. Důvodem byla především posilující se pozice Hamásu. Ten se snažil nově ovládnout také palestinské ozbrojené složky, které doposud spadaly do sféry vlivu Fatahu. Tento spor vyvolal násilný konflikt mezi ozbrojenci z obou

⁹⁰ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 306-308

těchto organizací, který vyústil téměř až do podoby občanské války. Vzniklou situaci sledovaly se zájmem jak západní státy, tak státy z oblasti Blízkého východu. V únoru roku 2007 se pak sešly tyto zneprátelené strany ve městě Mekka na pozvání Saudské Arábie. Následně zde došlo ke vzájemné dohodě a ke vzniku palestinské vlády, která se označovala jako Vláda národní jednoty. Její součástí byli nově i představitelé Fatahu. Tato dohoda měla být příslibem k celkovému zklidnění situace na palestinském území. Opačný záměr měli však zdejší radikálové, jejichž násilné útoky neustaly. Navíc v červnu roku 2007 Hamás převzal vládu nad celým územím Pásmu Gazy. Tyto události vedly k tomu, že palestinský prezident Abbás rozpustil Vládu národní jednoty a následně také vyhlásil výjimečný stav. Došlo ke jmenování nového premiéra a ministrů, kteří již nebyli členové Hamásu. Tyto kroky však nebyly respektovány Hamásem a došlo tak k politickému rozdělení palestinského území. Západní břeh byl pod vládou Fatahu a v Pásmu Gazy vládl radikální Hamás. K dlouhotrvajícímu konfliktu mezi Palestinci a Izraelci přibyl tak další, tentokrát vnitropolitický konflikt, který nepříznivou situaci na tomto území jenom posílil.⁹¹

6.3 Palestina a Evropská unie

S navázáním společných vztahů mezi Palestinskou autonomií a Evropskou unií úzce souvisí tzv. Euro-středomořská konference, která se konala roku 1995 v Barceloně. Jejím hlavním účelem bylo navázat spolupráci se státy, které se nacházejí ve středomořské oblasti. K těmto státům se řadí právě také účastníci izraelsko-palestinského konfliktu. Spolupráce států měla probíhat v mnoha různých oblastech jako např. politika, ekonomika, bezpečnost a kultura. Za jedny z hlavních cílů bylo považováno udržení dlouhodobého míru v této oblasti a vytvoření zóny volného obchodu. Jednotlivé státy také souhlasily, že jejich jednání nebude odporovat mezinárodnímu právu a veškerým usnesením Organizace spojených národů. Zaručena pak byla také rovná práva všem národům. Spolupráce mezi EU a jednotlivými státy byla uzavřena prostřednictvím tzv. asociačních dohod. Prozatímní asociační dohoda byla uzavřena mezi EU a Palestinskou autonomií v roce 1997. V budoucnu ji měla však nahradit dohoda trvalá. Tato spolupráce měla za cíl zlepšit především hospodářskou situaci na palestinském území s tím, že postupně dojde k celkové stabilizaci této oblasti. V roce 2004 se vztahy mezi EU a Palestinskou autonomií začaly řídit podle Evropské

⁹¹ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 310-314

politiky sousedství. Ta se zabývá především vzájemnými vztahy mezi EU a okolními státy.⁹²

Vztahy mezi Palestinou a Evropskou unií jsou v rámci EPS vymezeny tzv. Akčním plánem, ve kterém jsou definovány cíle vzájemné spolupráce. Hlavním bodem je především snaha o vyřešení izraelsko-palestinského konfliktu a s ním souvisejících dalších problémů. Zdůrazňuje také, že stabilita zdejšího hospodářství je klíčová k nastolení míru. Dále uvádí, že k zahájení spolupráce mezi EU a Palestinou bude potřeba nalézt hodnoty, které jsou důležité pro obě strany. V roce 2008 pak došlo ke vzniku projektu, který je nazýván Unie pro středomoří. Podílejí se na něm všechny členské země EU a jeho hlavním úkolem je zabývat se problémy v oblastech energetiky, zdravotnictví, kultury a ekonomiky. Začleněny jsou do něj země z okolí Středozemního moře. Součástí tohoto projektu je tak i Palestinská autonomie.⁹³

6.3.1 Finanční podpora Palestiny

Evropská unie patří mezi nejvýznamnější podporovatele palestinské ekonomiky. Hlavními cíli EU je tak přispět ke stabilizaci této oblasti, zlepšení životní situace tamních obyvatel a podpořit snahu o založení samostatného palestinského státu. K získání finanční podpory z Evropy musí na území Palestiny docházet k postupným reformám v mnoha oblastech, které se týkají především zákonodárství a správy financí na tomto území. K částečnému narušení vzájemných vztahů došlo v roce 2006, kdy organizace Hamás zaznamenala velký úspěch ve volbách a následně neprojevila žádnou snahu dodržet dohodnuté podmínky. V následujících dvou letech probíhala finanční podpora prostřednictvím programu s názvem Dočasný mezinárodní mechanismus, prostřednictvím kterého se podpora neměla dostat k vládnoucímu Hamásu. Finance z tohoto programu sloužily na přímou podporu chudého obyvatelstva a dalších organizací. V roce 2008 pak došlo k nahrazení Dočasného mezinárodního mechanismu projektem s názvem PEGASE. Celková finanční podpora EU v současnosti představuje roční částku, která se blíží téměř k půl miliardě eur.⁹⁴

⁹²SVOBODOVÁ, Lucie. Role Evropské unie v izraelsko-palestinském mírovém procesu[online]. [cit. 2017-3-26] Dostupné z: <https://www.valka.cz/14466-Role-Evropske-unie-v-izraelsko-palestinskem-mirovem-procesu>

⁹³Tamtéž

⁹⁴Tamtéž

6.3.2 Postoj Evropské unie k izraelsko-palestinskému konfliktu

Postoj, který EU zaujala vůči izraelsko-palestinskému konfliktu, je založený především na principech tzv. Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Ta označuje ukončení tohoto dlouhodobého konfliktu v oblasti Blízkého východu za jeden ze svých hlavních cílů. Vyžití dalšího násilí při řešení těchto sporů však zásadně odmítá. Možný způsob, jak ukončit tento konflikt, vidí EU ve vzniku dvou plně nezávislých států. Vedle již existujícího Izraele by tak měl vzniknout nově Palestinský stát, založený výhradně na demokratických principech. Důležitou podmínkou by také bylo, aby obě strany respektovaly přesně vytyčené hranice států. Evropská unie také jasně vyjádřila svůj postoj k jednotlivým bodům sporu mezi Palestinou a Izraelem. K problematice výstavby židovských osad na území, které Izrael okupuje, se staví EU velmi kriticky a požaduje její ukončení. Oficiálně ji také označila za porušení mezinárodního práva. Stejný názor pak zastává i k izraelské blokádě Pásmu Gazy, která ještě více přispívá k radikalizaci tamních obyvatel. Jako velmi zásadní označila nutné vyřešení sporů týkajících se města Jeruzalém. V tomto případě EU prosazuje názor, aby se Jeruzalém stal hlavním městem pro obě zneprátelené strany. Otázku palestinských uprchlíků vidí EU také jako velmi aktuální. K jejich podpoře byl tak zřízen tzv. Úřad OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě (UNRWA), na jehož financování se Evropská unie aktivně podílí.⁹⁵

6.4 Česká republika a izraelsko-palestinský konflikt

Postoj bývalého Československa se k situaci na Blízkém východě několikrát v průběhu minulého století zásadně proměnil. Důvodem byla především vždy aktuální politická situace. V souvislosti s boji o národní uznání obyvatel Československa, na počátku 20. století, uznával tento nový stát židovskou národnost a také snahy o vznik židovského státu. Dobré vztahy mezi Čechy a Židy dokládala také existence československého generálního konzulátu v Jeruzalémě. Po ukončení 2. světové války patřilo Československo, i po změně režimu, k hlavním podporovatelům myšlenky vzniku samostatného Izraele. Změna však nastala po zjištění, že se Izrael hlásí k politice západních států. Od roku 1950 tak byla omezena možnost odcestování do Izraele pro židovské obyvatelstvo z československého území. Společně se Sovětským svazem

⁹⁵SVOBODOVÁ, Lucie. Role Evropské unie v izraelsko-palestinském mírovém procesu[online]. [cit. 2017-3-26] Dostupné z:<https://www.valka.cz/14466-Role-Evropske-unie-v-izraelsko-palestinskem-mirovem-procesu>

začalo Československo podporovat okolní arabské státy. Diplomatické vztahy mezi oběma zeměmi byly pak oficiálně ukončeny zároveň se vznikem Šestidenní války. V následujících letech došlo k výcviku mnoha arabských bojovníků na československém území. V roce 1988 navíc ČSSR uznalo nově vyhlášený Palestinský stát. K obnovení vztahů s Izraelem pak došlo v roce 1988, kdy bylo podepsáno několik obchodních dohod. Výrazným okamžikem byl rok 1989. Po změně režimu bylo Československo jeden z prvních států, který obnovil diplomatické vztahy s Izraelem. V současné době jsou vztahy mezi Českou republikou a Izraelem na velmi dobré úrovni. Neexistuje žádný zásadní spor, který by je nějakým způsobem narušoval. Mezi oběma zeměmi je také uzavřena dohoda o bezvízovém styku.⁹⁶

6.4.1 Česká republika a Palestina

V době socialistického Československa (ČSSR) byly s Palestinou udržovány velmi dobré vztahy. Na území ČSSR se nacházeli zastupitelé OOP, kterým byl později přiznán také statut diplomatické mise. K narušení vzájemných vztahů došlo po roce 1989 a změně režimu. V roce 1990 došlo ještě k dohodnuté návštěvě Jásira Arafata, následně však byly diplomatické styky přerušeny. Tato situace trvala až do roku 1997, kdy prezident Havel navštívil město Betlém na základě Arafatova pozvání. Diplomatické styky byly od této chvíle uskutečňovány prostřednictvím českého úřadu ve městě Tel-Aviv. Komunikace z izraelského území však mohla pro budoucí česko-palestinské vztahy znamenat problém. Situace se vyřešila vznikem styčného úřadu v Ramalláhu. Česká republika byla jeden z prvních států ze střední Evropy, který si zde svůj úřad založil. Jako členský stát Evropské unie podporuje Česká republika evropské názory na řešení situace na Blízkém východě. Zásadně tak odmítá možné řešení v podobě násilných bojů mezi Izraelem a Palestinou. Stejně jako EU podporuje hledání možných kompromisů, které jsou v této situaci velmi důležité.⁹⁷

6.5 Mezinárodní uznání Palestiny

I přes neutuchající konflikty v této části Blízkého východu se pozice Palestiny na mezinárodní scéně v průběhu posledních několika let výrazně změnila. V roce 2011 se stala stálým členem Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO). Návrh na změnu palestinského statusu z pozorovatelského na členský stát podaly

⁹⁶ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. s. 260-267

⁹⁷Tamtéž s. 270-272

arabské země. Podporu dostaly od velké většiny afrických a jihoamerických zemí. S návrhem naopak nesouhlasili např. zástupci USA, Kanady, Německa a také České republiky. Z celkového počtu 194 členských států podpořilo tento návrh 107 zemí. Podle oficiálního prohlášení po hlasování se tak Palestina stala dalším členským státem organizace UNESCO.⁹⁸ Mnozí významní politici se dále obávali následného přijetí Palestiny do dalších orgánů OSN a spuštění tzv. řetězové reakce. Významným krokem k posílení palestinské státnosti byl i rok 2012. OSN vyhovělo palestinské žádosti o změnu postavení v rámci této organizace. Palestina se tak stala nečlenským pozorovatelským státem, což jí nově umožňovalo účast na zasedáních Valného shromáždění OSN a možnost vstoupit do dalších mezinárodních organizací. Tento krok podpořilo celkem 138 členských zemí, které tak neoficiálně uznaly palestinskou státnost. Hlasování se zdrželo 41 zemí a 9 dalších bylo proti tomuto návrhu. Mezi odpůrci byla i Česká republika. Ta hlasovala proti jako jediná členská země EU, dalších 12 členů se hlasování zdrželo. Palestina tak po tomto úspěchu má nyní na půdě OSN stejnou pozici jako např. Vatikán.⁹⁹

V posledních letech nedošlo k výraznějšímu posunu v mírových jednáních mezi Izraelem a Palestinou. Existenci samostatné Palestiny však oficiálně podpořilo v roce 2014 Švédsko. Parlamentním hlasováním zde byla uznána suverenita Palestiny i přesto, že není doposud celé území pod kontrolou palestinských úřadů. Švédsko své rozhodnutí obhajuje tím, že tak dává najevo svou podporu Palestincům, kteří nepatří k radikálům a snaží se o mírové jednání.¹⁰⁰ Ve stejném roce podpořil uznání samostatného palestinského státu také Evropský parlament. K vyřešení izraelsko-palestinského konfliktu dojde dle EU v případě, když bude Palestina samostatným, demokratickým státem, který respektuje přítomnost Izraele a vytyčené hranice. Stejný požadavek je pak cílen i na izraelskou vládu a tamní obyvatele.

⁹⁸TÝDEN.cz. Zahraničí: *Palestinu přijalo UNESCO. Izrael a USA přestanou platit příspěvky*[online]. [cit. 2017-3-26] Dostupné z:http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/asie-a-oceanie/palestinu-prijalo-unesco-izrael-a-usa-prestanou-platit-prispevky_216149.html

⁹⁹HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. Zahraničí: *OSN nepřímo uznalo Palestinu. Česko se jako jediná stát EU postavil proti*[online]. [cit. 2017-3-26] Dostupné z:<http://zahranicni.ihned.cz/zahranicni/c1-58862090-osn-nepriamo-uznalo-palestinu-cesko-se-jako-jediny-stat-eu-postavilo-proti>

¹⁰⁰Český rozhlas. Zprávy: Svět: *Švédsko oficiálně uznalo Palestinu jako stát. Chce zlepšit budoucnost regionu*[online]. [cit. 2017-3-26] Dostupné z:http://www.rozhlas.cz/zpravy/svet/_zprava/1414288

V případě, že obě strany dodrží tyto podmínky, bude v oblasti Blízkého východu po dlouhém období bojů opět mír.¹⁰¹

Analýza izraelsko-palestinského konfliktu ukázala, že se jedná o konflikt etnický, ve kterém jsou hlavním bodem sporu územní nároky. V dosavadním průběhu 21. století se značně posílila mezinárodní pozice Palestiny. Budoucí vývoj v této oblasti se dá však jen obtížně předvídat z důvodu přítomnosti mnohých radikálních skupin. Jejich násilné útoky mohou současný stav izraelsko-palestinského konfliktu rychle změnit a vyvolat další rozsáhlé ozbrojené střety. Touha Palestinců po vlastním státě však bude jistě přetrvávat i nadále. Ke konečnému řešení tohoto etnického konfliktu bude zapotřebí, aby obě zneprátelené strany projevíly dostatek respektu a ochoty najít kompromis, se kterým budou všichni souhlasit.

¹⁰¹Evropský parlament. Zpravodajství: *Evropská unie a mírový proces na Blízkém východě*[online]. [cit. 2017-3-26] Dostupné z: www.europarl.europa.eu/news/cs/news-room/20160622STO33251/evropsk%C3%A1-unie-a-m%C3%ADrov%C3%BDproces-na-bl%C3%ADzk%C3%A9m-v%C3%BDchod%C4%9B

7 Pedagogická aplikace

V této části práce se budeme věnovat pedagogické aplikaci tématu s názvem Problém Palestiny v kontextu konfliktu na Blízkém východě do školní výuky. Vzhledem k náročnosti tohoto tématu se zaměříme na jeho možnou výuku především ve vyšších ročnících na gymnáziu. Žáci by zde měli už mít díky předchozímu vzdělávání a většímu všeobecnému přehledu alespoň částečné povědomí o dané problematice. Zvolené učivo nejprve zařadíme dle Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia (RVP G). Zabývat se budeme také rozvojem klíčových kompetencí a zasazením učiva do vhodných průřezových témat. Na závěr kapitoly konkrétně navrhneme, jakým způsobem by bylo vhodné aplikovat dané téma do výuky.

7.1 Rámcový vzdělávací program pro gymnázia

Vzdělávání žáků na vyšších gymnáziích je rozdělené dle RVP G celkem do osmi vzdělávacích oblastí. Jejich názvy jsou Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Člověk a příroda, Člověk a společnost, Člověk a svět práce, Umění a kultura, Člověk a zdraví, Informatika a informační a komunikační technologie. Název vzdělávací oblasti, která v sobě zahrnuje zvolené učivo, je Člověk a společnost. Do této oblasti jsou zařazeny vzdělávací obory jako Dějepis a Občanský a společenskovědní základ. Značně sem zasahuje také Geografie, ta je však zařazena do vzdělávací oblasti Člověk a příroda. Vybrané učivo částečně zasahuje do všech tří zmíněných vzdělávacích oborů. V této práci se však především zaměříme na využití zvoleného tématu v hodinách oboru Občanský a společenskovědní základ. Tento obor je rozdělen celkem do šesti tematických okruhů. Možné začlenění našeho tématu se bude týkat hlavně okruhů s názvy Občan ve státě a Mezinárodní vtahy, globální svět. Téma pak zasahuje, v rámci daných okruhů, do učiva jako např. lidská práva, mezinárodní organizace a globální problémy.¹⁰²

7.1.1 Klíčové kompetence

Kromě vědomostí z jednotlivých vzdělávacích oblastí je pak také, v průběhu vzdělávacího procesu, důležité rozvíjet tzv. klíčové kompetence. V RVP G jsou klíčové kompetence definovány jako „*soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro osobní rozvoj jedince, jeho aktivní zapojení do*

¹⁰²Národní ústav pro vzdělávání: *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. [online].[cit. 2017-3-10]
Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/159>

*společnosti a budoucí uplatnění v životě.*¹⁰³ Celkem jsou rozděleny do šesti skupin. Jedná se o kompetence k učení, k řešení problémů, kompetence komunikativní, sociální a personální, občanské a kompetence k podnikavosti. Velký vliv na to, jaké kompetence se budou při výuce jednotlivých předmětů rozvíjet, má především vyučující. Záleží tak, jaké formy a metody vyučování pro žáky zvolí.¹⁰⁴

V rámci výuky tématu Palestiny a konfliktu na Blízkém východě je důležité, aby docházelo k rozvoji především kompetence občanské. Žáci gymnázia by se měli aktivně zajímat o významné události, které probíhají nejen na území České republiky, ale i v jednotlivých regionech světa. Měli by také přiměřeně obhájit své kulturní hodnoty a chránit je. Důležité je však i to, aby dokázali respektovat hodnoty a odlišnou kulturu ostatních lidí. U žáků je pak důležité rozvíjet povědomí o svých právech a právech druhých lidí. Žáci by měli být schopni svá práva i práva ostatních hájit. Taktéž by měli umět správně a přiměřeně reagovat na jejich porušování.¹⁰⁵

7.1.2 Průřezové témata

K získávání odborných vědomostí a k rozvoji klíčových kompetencí u žáků přispívají také tzv. průřezová témata. Ta mohou být do kontextu výuky začleněna jako např. samostatné vyučovací předměty, součást vzdělávacího obsahu vyučovacích předmětů, nebo jako různé projekty, přednášky či setkání. Průřezová témata jsou zaměřena na řešení aktuálních otázek a problémů, které se týkají všech lidí. Celkem je do RVP G začleněno pět průřezových témat s názvy Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova a Mediální výchova. Této pedagogické aplikace se pak bude týkat především průřezové téma Multikulturní výchova. To by mělo žáky připravit na život v moderní, multikulturní společnosti. Zde se žáci budou setkávat s mnoha odlišnými typy kultur, ras, zvyků a náboženství. Důležité tak je, aby si žák uvědomil, že každý člověk je individuální bytost se svými znaky a zvyky. V moderní společnosti je proto nutná přiměřená tolerance a respekt mezi lidmi, kteří žijí na stejném území. Dále si žák musí uvědomit, že rasová, náboženská a jakákoliv další nesnášenlivost nepatří do moderní demokratické společnosti, ve které nyní žijeme. Možnost setkávat se a respektovat lidi odlišných etnik a zvyků by měla být pro moderního člověka šance

¹⁰³Národní ústav pro vzdělávání: *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. [online].[cit. 2017-3-10]

Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/159>

¹⁰⁴Tamtéž

¹⁰⁵Tamtéž

získat mnoho nových informací a tím tak možnost rozšířit své všeobecné povědomí a zkvalitnit svůj dosavadní život.¹⁰⁶

7.2 Aplikace do výuky

Téma Palestina v kontextu konfliktu na Blízkém východě bude začleněno do výuky průřezového tématu Multikulturní výchova, v rámci oboru Občanský a společenskovědní základ. Výuka se bude týkat žáků třetích ročníků vyššího gymnázia. Celkem se bude jednat o dvě vyučovací hodiny, kdy v té první budou žákům poskytnuty základní informace o vývoji a současném stavu na Blízkém východě. Na základně výkladu a předchozích znalostí budou žáci vyplňovat pracovní list, který dostanou na začátku první hodiny od vyučujícího. Náplní druhé vyučovací hodiny bude nejprve rozhovor s žáky na téma tolerance a nesnášenlivost mezi lidmi v současné společnosti. Druhá část hodiny bude zaměřena na práci žáků ve skupinách. Jejich úkolem bude, zamyslet se nad tím, co všechno si člověk s sebou přináší (např. majetek, zvyky, jazyk, náboženství), když se přestěhuje do jiného státu. Dalším úkol bude, zamyslet se čím a jak může být multikulturalita prospěšná pro dnešní společnost. V závěru druhé hodiny každá skupina přednese před třídou své nápady a následně proběhne jejich vzájemné porovnání. Hlavním cílem druhé hodiny je, aby si žáci uvědomili, že diverzita může být zdrojem jak pozitivních, tak i negativních projevů, a aby dokázali na tyto projevy přiměřeně reagovat. V přílohách nalezneme plán vyučovacích hodin a pracovní list k tomuto tématu.

¹⁰⁶Národní ústav pro vzdělávání: *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. [online].[cit. 2017-3-10]
Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/159>

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce je charakterizovat pozici Palestiny v rámci konfliktu na Blízkém východě. Vzhledem k velmi bohaté historii tohoto území bude pro tuto práci stěžejní období od počátku 20. století, kdy se začaly výrazně projevovat snahy o vytvoření samostatného palestinského státu. V dílčích cílech se postupně také zaměříme na historické souvislosti, izraelsko-palestinský konflikt a na současnou situaci v Palestině.

Diplomová práce je zaměřena na významné události z historie Blízkého východu a charakterizuje postupný vývoj situace v oblasti dnešní Palestiny. Zaměřuje se na vztahy Palestiny s Izraelem a dalšími okolními státy. Zabývá se také mezinárodní pozicí dnešní Palestiny. Hlavní cíl práce byl tak tímto naplněn.

Vzhledem k dlouhodobě nestabilnímu prostředí v oblasti Blízkého východu se první kapitola této práce věnuje problematice konfliktů. Jsou v ní vymezeny hlavní znaky konfliktů a také jejich typologie. Druhá kapitola obsahuje politicko-geografickou charakteristiku Palestiny. Podává tak informace o poloze, obyvatelstvu, hospodářství a politické situaci v Palestině. Významným historickým událostem z dějin Blízkého východu se věnuje třetí kapitola této práce. Obsahem čtvrté kapitoly je postupný vývoj území v oblasti dnešní Palestiny a Izraele a také charakteristika jejich významných konfliktů v průběhu 20. století. Pátá kapitola se věnuje mírovým jednáním a snaze vybudovat samostatný palestinský stát. Šestá kapitola je zaměřena na současnou situaci v Palestině. Zabývá se také mezinárodní pozicí Palestiny a jejími vztahy s EU a Českou republikou. Poslední kapitola je věnována pedagogické aplikaci tohoto tématu. Vzhledem k jeho obtížnosti a nutné znalosti mnoha souvislostí je zařazeno do výuky pro žáky vyššího gymnázia.

K vytvoření samostatně fungujícího palestinského státu, který by byl založen na demokratických principech, bude nutné stabilizovat vnitřní politickou situaci. Dalším velkým problémem je špatná ekonomická situace. Nutí tak Palestinu k závislosti na finanční pomoci především z EU. Důležitá je také stabilizace vztahů se sousedním Izraelem, který má značný vliv na palestinské hospodářství. Předpovědět budoucí vývoj mezi Palestinou a Izraelem je však velmi obtížné především kvůli nestabilnímu míru, který v této oblasti panuje. Možné riziko vypuknutí dalšího rozsáhlého násilného konfliktu podporuje přítomnost mnoha příznivců radikálních organizací. Spíše než na

posilování míru se však v současnosti Palestina zaměřuje na posílení její pozice v rámci Organizace spojených národů.

Prameny a literatura

BROŽ, Ivan. *Arabsko-izraelské války: 1948-1973*. 2. vyd. Praha: Epoque, 2010. 362 s. Polozapomenuté války; sv. 6. ISBN 978-80-7425-044-6

ČEJKA, Marek. *Dějiny moderního Izraele*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 351 s. ISBN 978-80-247-2910-7

ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. 321 s. ISBN 978-80-87029-16-9

Encyklopedie historie světa: úplný chronologický průvodce dějinami lidstva. 2., dopl. vyd. Přeložil Marian POCHYLÝ, přeložil Veronika PŮROVÁ. Praha: Ottovo nakladatelství, 2010. 496 s. ISBN 978-80-7360-896-5

HERZL, Theodor. *Židovský stát: pokus o moderní řešení židovské otázky*. vyd. 1. Praha: Academia, 2009. 139 s. Europa; sv. 17. ISBN 978-80-200-1712-3

HERZOG, Chaim. *Arabsko-izraelské války: válka a mír na Blízkém východě od války za nezávislost v roce 1948 po současnost*. vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 617 s. ISBN 978-80-7106-954-6

HITZEL, Frédéric. *Osmanská říše: 15.-18. století*. vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. 303 s. ISBN 80-7106-567-6

JEŽOVÁ, Michaela, ed. a BURGROVÁ, Helena, ed. *Současný Blízký východ: politický, ekonomický a společenský vývoj od druhé světové války do současnosti*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2011. 232 s. ISBN 978-80-87474-45-7

JUDD, Denis. *Impérium: britská imperiální zkušenost od roku 1765 do současnosti*. 1. vyd. v čes. jaz. Praha: BB art, 1999. 507 s. ISBN 80-7257-046-3

KENNEDY, Paul M. *Parlament světa: OSN a hledání světové vlády*. vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. 318 s. ISBN 978-80-7106-423-7

KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 3., aktualiz. a rozš. vyd., V Ekopressu 2. Praha: Ekopress, 2007. 743 s. ISBN 978-80-86929-21-7

LANDMANN, Rudolf. *Encyklopedie zeměpisu světa*. Ostrava: Knižní expres, 2009. 286 s. ISBN 978-80-7347-054-8

LEWIS, Bernard. *Dějiny Blízkého východu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. 383 s. Dějiny států. ISBN 80-7106-191-3

MENDEL, Miloš. *Náboženství v boji o Palestinu: judaismus, islám a křesťanství jako ideologie etnického konfliktu*. vyd. 1. Brno: Atlantis, 2000. 248 s. ISBN 80-7108-189-2

SCHUBERT, Kurt. *Dějiny Židů: historie, náboženství, antisemitismus*. vyd. 1. Praha: NS Svoboda, 2003. 132 s. Vědět a znát. ISBN 80-205-1036-2

SCHULZE, Kirsten E. *Arabsko-izraelský konflikt*. 1. vyd. Brno: CPress, 2012. 182 s. ISBN 978-80-264-0000-4

ŠMÍD, Tomáš, ed. a VAŘURA, Vladimír, ed. *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007. 278 s. Politologická řada; č. 24. ISBN 978-80-7325-126-0

TESAŘ, Filip. *Etnické konflikty*. vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 251 s. ISBN 978-80-7367-097-9

TOMEŠ, Jiří a kol. *Konflikt světů a svět konfliktů: střety idejí a zájmů v současném světě*. 1. vyd. Praha: P3K, 2007. 349 s. ISBN 978-80-903587-6-8

WAISOVÁ, Šárka. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. vyd. 1. Praha: Portál, 2005. 206 s. Politologie. ISBN 80-7178-390-0

WALKER, P. W. L. *Země Izrael: dějinami a krajinou*. Praha: Česká biblická společnost, 2014. 173 s. ISBN 978-80-87287-64-4

Elektronické zdroje

Aktuálně.cz. Zprávy: Zahraničí: *Izrael spustil sankce vůči Palestincům*[online]. [cit. 2017-2-16] Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/izrael-spustil-sankce-vuci-palestincum/r~i:article:83870/?redirected=1487345116>

Asociace pro mírové otázky: *Mírové mise OSN*[online]. [cit. 2017-1-27] Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Mírové-mise-OSN-GA1.pdf>

Central Intelligence Agency: *CIA.gov: The World Factbook*[online]. The WorldFactbook: Gaza Strip. [cit. 2017-2-16] Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gz.html>

CzechTrade: *BussinesInfo.cz: oficiální portál pro podnikání a export*[online]. ©1997-2017 [cit. 2017-2-16]. Palestina: Vztahy země s EU. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/palestina-vztahy-zeme-s-eu-18377.html>

Český rozhlas. Zprávy: Svět: *Švédsko oficiálně uznalo Palestinu jako stát. Chce zlepšit budoucnost regionu*[online]. [cit. 2017-3-26] Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/svet/_zprava/1414288

Evropský parlament. Zpravodajství: *Evropská unie a mírový proces na Blízkém východě*[online]. [cit. 2017-3-26] Dostupné z: www.europarl.europa.eu/news/cs/news-room/20160622STO33251/evropsk%C3%A1-unie-a-m%C3%ADrov%C3%BD-proces-na-bl%C3%ADzk%C3%A9m-v%C3%BDchod%C4%9B

GEOHIVE: *Population statistics*[online]. © 1996-2016 [cit. 2017-2-16]. Palestine, State of. Dostupné z: <http://www.geohive.com/cntry/palrestine.aspx>

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. Zahraničí: *OSN nepřímo uznalo Palestinu. Česko se jako jediná stát EU postavil proti*[online]. [cit. 2017-3-26] Dostupné z: <http://zahranicni.ihned.cz/zahranicni/c1-58862090-osn-neprimo-uznalo-palestinu-cesko-se-jako-jediny-stat-eu-postavilo-proti>

Národní ústav pro vzdělávání: *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. [online]. [cit. 2017-3-10] Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/159>

PALESTINELINK. Paletsine: *Political map*[online]. © 2011-2017 [cit. 2017-2-10] Dostupné z: <http://www.palestinelink.eu/palrestine/political-map/>

SVOBODOVÁ, Lucie. Role Evropské unie v izraelsko-palestinském mírovém procesu[online]. [cit. 2017-3-26] Dostupné z: <https://www.valka.cz/14466-Role-Evropske-unie-v-izraelsko-palestinskem-mirovem-procesu>

TÝDEN.cz. Zahraničí: *Palestinu přijalo UNESCO. Izrael a USA přestanou platit příspěvky*[online]. [cit. 2017-3-26] Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/asie-a-oceanie/palestinu-prijalo-unesco-izrael-a-usa-prestanou-platit-prispevky_216149.html

United Nations. Informační centrum OSN v Praze: *Členské státy*[online]. [cit. 2017-1-27] Dostupné z: <http://www.osn.cz/osn/clenstvi/>

United Nations. Informační centrum OSN v Praze: *Organizační struktura*[online]. [cit. 2017-1-27] Dostupné z: <http://www.osn.cz/osn/organizacni-struktura/>

Seznam použitých zkratk

ČSSR – Československá socialistická republika

EPS – Evropská politika sousedství

EU – Evropská unie

EUROMED – Euro-středomořské partnerství

KOSIMO – Konflikt Simulations Modell

např. – například

OOP – Organizace pro osvobození Palestiny

OSN – Organizace spojených národů

PA – Palestinská národní samospráva

RVP G – Rámcový vzdělávací program pro gymnázia

stol. – století

tzv. – takzvaných

UNESCO – Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu

UNRWA – Úřad OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě

UNSCOP – The United Nations Special Committee on Palestine

USA – Spojené státy americké

Seznam příloh

Příloha č. 1: Plán vyučovacích hodin

Příloha č. 2: Pracovní list

Příloha č. 1

Plán vyučovacích hodin

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vzdělávací obor: Občanský a společenskovední základ

Průřezové téma: Multikulturní výchova

Téma: Problematika Palestiny na Blízkém východě

Mezipředmětové vztahy: dějepis, geografie

Ročník: 3.

Cíle hodiny:

- Žák objasní hlavní důvod vzniku izraelsko-palestinského konfliktu.
- Žák stručně popíše současnou situaci v Palestině.
- Žák lokalizuje na mapě oblast Blízkého východu.
- Žák vysvětlí pojem multikulturalita.
- Žák zhodnotí míru tolerance v dnešní společnosti.
- Žák se aktivně zapojuje do komunikace s učitelem.

Doba trvání hodiny: 2x 45 minut

Formy vyučování: Vyučování bude probíhat formou hromadné a skupinové výuky

Metody vyučování: brainstorming, slovní výklad, rozhovor, diskuze, pracovní list

Materiály a nutné vybavení: sešit, psací potřeby, nástěnná mapa světa

Postup hodiny

1. Zahájení + motivace 10 minut

Zahájení hodiny – pozdrav, zápis do třídní knihy, seznámení žáků s tématem hodiny, rozdání pracovního listu. Učitel dále napíše na tabuli nadpis izraelsko-palestinský konflikt a bude chtít po žácích, ať řeknou, co si pod tímto slovním spojením představí, co je napadne jako první.

2. Probírání látky + vyplňování pracovního listu + zápis – 30 minut

Učitel vysvětlí novou látku formou výkladu, který je doplněn o průběžné otázky směřující na žáky. Žáci v průběhu výkladu vyplňují pracovní list, který bude následně sloužit jako pomocný učební materiál.

V rámci svého výkladu učitel seznámí žáky se stručnou historií izraelsko-palestinského konfliktu. Zaměří se na významné události v jeho dosavadním průběhu a popíše současný stav v této oblasti.

3. Zpětná vazba – 5 minut – opakování pomocí několika otázek a kontrola pracovního listu

Na začátku druhé hodiny proběhne rozhovor s žáky na téma tolerance a nesnášenlivost mezi lidmi v současné společnosti. Druhá část hodiny bude zaměřena na práci žáků ve skupinách. Jejich úkolem bude, zamyslet se nad tím, co všechno si člověk s sebou přináší (např. majetek, zvyky, jazyk, náboženství), když se přestěhuje do jiného státu. Dalším úkolem bude, zamyslet se, čím a jak může být multikulturalita prospěšná pro dnešní společnost. V závěru druhé hodiny každá skupina přednese před třídou své nápady a následně proběhne jejich vzájemné porovnání.

Hlavním cílem druhé hodiny je, aby si žáci uvědomili, že diverzita může být zdrojem jak pozitivních, tak i negativních projevů, a aby dokázali na tyto projevy přiměřeně reagovat.

Pracovní list – Palestina a konflikt na Blízkém východě

1. Ke státům v tabulce přiřaď jejich vlajky:

1. Libanon	2. Egypt	3. Sýrie	4. Izrael	5. Palestina	6. Jordánsko
------------	----------	----------	-----------	--------------	--------------

2. Na mapě vyznač jednotlivé země uvedené v prvním úkolu:

3. Vysvětli následující pojmy:

Islám	
Tóra	
Antisemitismus	
Intifáda	
Džihád	
Judaismus	
Zed' nářků	
Korán	
OOP	

4. K vybraným letopočtům přiřaď událost z historie Blízkého východu:

1948	
1956	
1988	
1993	
2004	
2008	

5. Jakým způsobem se účastnilo bývalé Československo izraelsko-palestinského konfliktu?

6. Popiš úlohu světových mocností na Blízkém východě v době tzv. studené války.

7. Vyjmenuj hlavní hospodářské podporovatele Palestiny.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Jakub Zlinský
Katedra:	Společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. David Hampl, Ph.D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Problém Palestiny v kontextu konfliktu na Blízkém východě
Název v angličtině:	The issue of Palestine on the background of conflict in the Near East
Anotace práce:	Tato diplomová práce je zaměřena na charakteristiku pozice Palestiny v rámci konfliktu na Blízkém východě. Zabývá se také vývojem palestinského území a snahou vytvořit samostatný palestinský stát.
Klíčová slova:	konflikt, etnický konflikt, Palestina, Izrael, Organizace pro osvobození Palestiny, Jásir Arafat, Fatah, Hamás
Anotace v angličtině:	This diploma thesis deals with the characterization of Palestine's position in terms of Near East conflict. It also deals with the development of Palestinian territory and the effort to form an independent Palestinian state.
Klíčová slova v angličtině:	conflict, ethnic conflict, Palestine, Israel, The Palestine Liberation Organization, Yasser Arafat, Fatah, Hamas
Přílohy vázané v práci:	dvě přílohy
Rozsah práce:	67 stran
Jazyk práce:	Český